

22.3.luonnos

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi ulkomaalaislain ja ulkomaalaisrekisteristä annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi ulkomaalaislakia ja ulkomaalaisrekisteristä annettua lakia. Ulkomaalaislakiin lisättäisiin uusi peruste oleskeluluvalle. Oleskelulupa olisi mahdollista myöntää ulkomaalaiselle, joka on perustanut tai perustaa Suomeen niin sanotun kasvuyrityksen. Lisäksi oleskelulupa yrittäjyyden perusteella olisi mahdollista myöntää riippumatta yhtiömuodosta.

Jatko-oleskelulupavaihetta sujuvoitettaisiin luopumalla uusien sormenjälkien ottamisesta jatko-oleskelulupaa haettaessa, mistä syystä muutettaisiin myös ulkomaalaisrekisteristä annettua lakia. Lisäksi asiantuntijan ensimmäisen oleskeluluvan enimmäisvoimassaoloaika pidennettäisiin.

Ehdotuksen tarkoituksena on tukea yrittäjyyttä ja sitä kautta talouskasvua.

Lait ovat tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT.....	3
1 JOHDANTO.....	3
2 NYKYTILA.....	4
2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö.....	4
Yleistä ulkomaalaislain sääntelystä.....	4
Oleskelulupa yrittäjyyden perusteella.....	5
Oleskeluluvan voimassaoloaika.....	6
Sormenjälkien ottaminen oleskelulupakorttia varten.....	6
2.2 Kansainvälinen vertailu.....	7
Yleistä.....	7
Tanska.....	8
Alankomaat.....	9
Viro.....	10
2.3 Nykytilan arviointi.....	10
Yleistä.....	10
Oleskelulupa yrittäjyyden perusteella.....	11
Sormenjälkien ottaminen oleskelulupakorttia varten.....	11
Asiantuntijan oleskeluluvan voimassaoloaika.....	12
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET.....	12
3.1 Yleistä.....	12
3.2 Kasvuyrittäjät.....	12
3.3 Yrittäjät.....	13
3.4 Jatkolupavaihe.....	13
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	13
4.1 Yhteiskunnalliset vaikutukset.....	13
4.2 Taloudelliset vaikutukset.....	14
4.3 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	15
5 ASIAN VALMISTELU.....	17
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	18
1 LAKIEHDOTUKSEN PERUSTELUT.....	18
1.1 Ulkomaalaislaki.....	18
1.2 Laki ulkomaalaisrekisteristä.....	24
2 VOIMAANTULO.....	24
3 SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS.....	24
LAKIEHDOTUKSET.....	26
1. Laki ulkomaalaislain muuttamisesta.....	26
2. Laki ulkomaalaisrekisteristä annetun lain muuttamisesta.....	34
LIITE.....	36
RINNAKKAISTEKSTIT.....	36
1. Laki ulkomaalaislain muuttamisesta.....	36
2. Laki ulkomaalaisrekisteristä annetun lain muuttamisesta.....	49

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Ulkomaalaisten osaajien maahanmuuttoa koskevat ulkomaalaislain (301/2004) säännökset perustuvat vuonna 2004 voimaan tulleeseen lakiin. Suomalainen yrityskehitys on tämän jälkeen läpikäynyt historiallisesti merkittävän muutoksen, jossa ollaan siirtymässä harvojen suurten yritysten muodostamasta liiketoimintakentästä kohti lukuisten pienten yritysten muodostamaa dynaamista liiketoimintaekosysteemiä. Uusia työpaikkoja syntyy tällä hetkellä erityisesti pieniin ja keskisuuriin teknologia- ja innovaatioperustaisiin kasvuyrityksiin, joissa syntyy myös valtaosa tuottavuuden lisäyksestä.

Ulkomaalaislakia päivitetäisiin vastaamaan tämän päivän kansainvälisen toimintaympäristön tarpeita. Voimassa olevan lain säännöksiä muutettaisiin siten, että oleskelulupa olisi mahdollista myöntää yrittäjyyden perusteella muillekin yrittäjille kuin elinkeinon- tai ammatinharjoittajille eli esimerkiksi osakeyhtiömuodossa toimivalle yrittäjälle.

Kasvuyrittäjiä varten luotaisiin kansainvälisten mallien pohjalta oma menettelynsä. Kasvuyrittäjillä, joista käytetään usein englanninkielistä termiä startup-yrittäjä, tarkoitetaan nuorta innovaatioperusteista yritystä, jonka liiketoimintamalli tähtää nopeaan kansainväliseen kasvuun. Tyypillisiä esimerkkejä ovat erilaiset peli- ja mobiilisovelluksia sekä internetpohjaisia palveluja tarjoavat yritykset. Kyseessä olisi uusi oleskeluluvan peruste. Useassa muussa maassa on jo käytössä erityinen oleskelulupamenettely kasvuyrittäjille ja valtiot pyrkivät aktiivisin toimenpitein houkuttelemaan kansainvälisiä kasvuyrittäjiä.

Toimintaympäristön muutos vaikuttaa myös oleskelulupaprosessille asetettaviin vaatimuksiin. Uuden ajan kasvuyritykset toimivat nopeatahtisessa ympäristössä, jossa käydään kovaa kansainvälistä kilpailua niin pääomasta kuin asiantuntijoista. Oleskelulupaprosessin on siten oltava entistäkin sujuvampi, jotta Suomi pärjäisi kansainvälisessä kilpailussa. Sisäministeriön hallinnonalalla on jo toteutettu useita käytännön toimenpiteitä menettelyn sujuvoittamiseksi. Tämän lisäksi toteutettaisiin myös kaksi jatkolupavaihetta koskevaa ulkomaalaislain muutosta. Jatko-oleskelulupavaihetta kevennettäisiin luopumalla vaateesta ottaa uudet sormenjäljet jatkolupavaiheessa ja pidentämällä asiantuntijatyötä varten myönnetyn ensimmäisen oleskeluluvan enimmäisvoimassaoloaikaa.

Esityksen yleistavoitteet perustuvat pääministeri Juha Sipilän hallitusohjelmaan. Se liittyy hallituksen tavoitteisiin tukea yrittäjyyttä ja talouskasvua (kohta 3), kestävästä kasvuista ja julkista taloutta (kohta 4) sekä työllisyyttä ja julkistaloutta vahvistavaa, huoltosuhdetta kohentavaa sekä talouden kansainvälistymistä edistävää työvoiman maahanmuuttoa (kohta 12). Hallitusohjelman mukaan työperäistä maahanmuuttoa pidetään myönteisenä. Pääsääntö työvoiman tarveharkinnassa on nykyisten käytäntöjen jatkaminen. EU-alueen ulkopuolisen työvoiman tarveharkintaa lievennetään, kun se on työllisyyden ja julkistalouden kannalta perusteltua, mahdollistaen yritysکوhtaisesti erityisosaajien työllistämisen nopeuttamisen, alueellisen ja alakohtaisen työvoiman turvaamisen sekä käytännön prosessien helpottamisen. Työmarkkinoilla noudatetaan työehtosopimuksia. Hallituskauden aikana on vielä annettu esitystä koskevia tarkempia linjauksia. Edelleen hallitus linjasi 5 päivänä huhtikuuta 2016 hyväksytyssä yrittäjyyspakettissaan, että ulkomaalaisten asiantuntijoiden rekrytointia tulee sujuvoittaa selvittämällä rekrytoinnin pullonkaulat ja tarkistamalla lainsäädäntöä työntekijöiden rekrytointien sujuvoittamiseksi huomioiden erityisesti kasvuyritykset, jotka houkuttelevat asiantuntijoita muulla kuin palkan suuruudella. Yrittäjyyspaketissa linjattiin myös, että oleskelulupa tulisi olla mahdollista myöntää kasvuyrittäjyyden perusteella yhtiömuodosta huolimatta.

22.3.luonnos

2 Nykytila

2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

Yleistä ulkomaalaislain sääntelystä

Ulkomaalainen, joka ei ole Euroopan unionin tai siihen rinnastettavan valtion kansalainen, tarvitsee yli kolmen kuukauden oleskelua varten oleskeluluvan. Oleskeluluvan perusteista ja muista maahantulon ja maassa oleskelun edellytyksistä säädetään ulkomaalaislaissa (301/2004). Oleskelulupa voidaan myöntää vain laissa säädetyllä perusteella.

Työnteon ja elinkeinonharjoittamisen perusteella myönnettävistä oleskeluluvista säädetään ulkomaalaislain 5 luvussa. Lain 4 luku sisältää yleissäännökset oleskeluluvan lajeista ja kestoista, luvan hakemisesta, lupaperusteista, toimeentuloedellytyksestä ja muista oleskeluluvan myöntämisen edellytyksistä, toimivaltaisista viranomaisista ja oleskelulupakortista sekä laillisen oleskelun määritelmästä. Lain 4 luvussa säädetään myös perhesiteen perusteella myönnettävästä oleskeluluvasta. Perhe voi lähtökohtaisesti seurata oleskeluluvan saanutta ulkomaalaista, jos lain 39 §:ssä säädetty toimeentuloedellytys täyttyy. Keskeistä on myös, että kyse on lain 37 §:ssä tarkoitettua perheenjäsenestä. Jälkimmäinen edellytys tarkoittaa käytännössä, että oleskelulupa perhesiteen perusteella on mahdollista myöntää vain niin sanotulle ydinperheen jäsenelle eli puolisolle ja alaikäisille lapsille. Perheenjäsenen hakemus käsitellään lähtökohtaisesti yhdessä niin sanotun perheenkokoajan hakemuksen kanssa ja oleskelulupa on mahdollista myöntää yhtä aikaa.

Ulkomaalaislain 36 §:ssä säädetään oleskeluluvan myöntämisen yleisistä edellytyksistä, jotka hakijan on täytettävä riippumatta siitä, millä perusteella hän hakee oikeutta oleskella maassa. Oleskelulupa voidaan jättää myöntämättä, jos ulkomaalaisen katsotaan vaarantavan yleistä järjestystä tai turvallisuutta, kansanterveyttä tai Suomen kansainvälisiä suhteita. Lupa voidaan 36 §:n 2 momentin nojalla jättää myöntämättä myös, jos on perusteltua aihetta epäillä, että ulkomaalaisen tarkoituksena on maahantuloa tai maassa oleskelua koskevien säännösten kiertäminen.

Määräaikainen oleskelulupa voidaan ulkomaalaislain 33 §:n mukaan myöntää oleskelun luonteesta riippuen joko jatkuvana (A) tai tilapäisenä (B). Käytännössä oleskelulupa myönnetään tilapäisenä vain, jos oleskelun luonne on selkeästi luonteeltaan lyhytaikaista ja tilapäisluontoista. Tällainen tilanne voi olla esimerkiksi määräaikainen, alle kahden vuoden pituinen työsuhde. Oleskeluluvan luonteella on lähinnä vaikutusta pysyvän oleskeluluvan saamiseen. Pysyvä oleskelulupa on lain 56 §:n mukaan mahdollista myöntää, jos ulkomaalainen on oleskellut Suomessa neljä vuotta jatkuvan oleskeluluvan saatuaan.

Toimeentulosta säädetään ulkomaalaislain 39 §:ssä. Sen mukaan oleskeluluvan myöntäminen edellyttää, että ulkomaalaisen toimeentulo on turvattu, jollei laissa toisin säädetä. Toimeentuloedellytyksestä voidaan yksittäistapauksissa poiketa, mikäli tähän on poikkeuksellinen syy tai lapsen etu sitä vaatii. Toimeentulo voi koostua ansiotyöstä, yrittäjätoiminnasta, eläkkeistä, varallisuudesta tai muista lähteistä saatavista tuloista. Keskeistä on, että ulkomaalaisen ei voida olettaa joutuvan toimeentulotuesta annetussa laissa (1412/1997) tarkoitettua toimeentulotuen tai vastaavan muun toimeentuloa turvaavan etuuden tarpeeseen.

Työntekijän toimeentuloedellytyksestä säädetään erikseen työntekijän oleskeluluvan osalta ulkomaalaislain 73 §:n 3 momentissa ja muun oleskeluluvan ansiotyötä varten osalta lain 77 §:n 3 momentissa. Edellytys eroaa edellä mainitusta 39 §:ssä säädettävästä yleisestä toimeentuloedellytyksestä siten, että työntekijän tulee pystyä saamaan riittävät ja säännölliset varat an-

22.3.luonnos

siotyöstä saatavilla tuloilla. Huomioon ei voida siten ottaa esimerkiksi säästöjä tai muuta varallisuutta.

Ensimmäistä oleskelulupaa on pääsääntöisesti haettava ulkomailla siinä maassa, jossa hakija laillisesti oleskelee. Pääsääntö on, että esimerkiksi työntekijän tai elinkeinonharjoittajan on haettava ensimmäinen oleskelulupa jo ennen maahan saapumista. Jos ulkomaalainen on saapunut Suomeen viisumilla tai viisumivapaasti ilman etukäteen ulkomailla hankittua oleskelulupaa, voidaan hänelle poikkeuksellisesti myöntää ensimmäinen oleskelulupa Suomessa haetuna, sikäli kuin ulkomaalaislain 49 §:ssä säädetty edellytykset täyttyvät. Esimerkiksi asiantuntijatyöhön tulevat ulkomaalaiset ovat käytännössä voineet hakea ensimmäistä oleskelulupaa vasta Suomessa. He voivat myös aloittaa pääsäännöstä poiketen työnteon oleskelulupahakemuksen vireillä ollessa, koska ulkomaalaislain 79 §:n 1 momentin 1 kohta sallii asiantuntijatyön tekemisen enintään kolmen kuukauden ajan ilman oleskelulupaa. Säännös ei kuitenkaan vapauta mahdollisesta viisumivaatimuksesta, joka määräytyy Euroopan unionin lainsäädännön mukaan.

Oleskelulupa yrittäjyyden perusteella

Yrittäjyyden perusteella myönnettävästä eli elinkeinonharjoittajan oleskeluluvasta säädetään ulkomaalaislain 5 luvussa. Elinkeinonharjoittajalla tarkoitetaan ulkomaalaislain 3 §:n 1 momentin 9 kohdan mukaan henkilöä, joka harjoittaa elinkeinoa tai ammattia omissa nimissään (ammatinharjoittaja) tai on yritys vastuun kannalta tällaiseen henkilöön rinnastettava. Laki siis edellyttää, että yrittäjä on henkilökohtaisessa vastuussa yritystoiminnasta. Ulkomaalaislain elinkeinonharjoittajan määritelmä poikkeaa siten muualla lainsäädännössä käytetyistä yrittäjien määritelmistä. Ulkomaalaislain määritelmää käytetään sovellettaessa ulkomaalaislakia.

Säännös tarkoittaa käytännössä, että oleskelulupa voidaan myöntää vain, jos kyseessä on toiminimi tai avoin yhtiö. Sen sijaan osakeyhtiössä työskentelyä ei katsota elinkeinonharjoittamiseksi edes silloin kun henkilö omistaa koko osakekannan (HE 28/2003). Elinkeinonharjoittajana ei myöskään pidetä kommandiittiyhtiössä työskentelevää äänetöntä yhtiömiestä, koska hänen vastuunsa yhtiössä rajoittuu yhtiöpanoksen määrään. Sen sijaan avoimessa yhtiössä työskentelevä yhtiömies ja kommandiittiyhtiössä työskentelevä vastuunalainen yhtiömies ovat yritys vastuun kannalta rinnastettavissa elinkeinonharjoittajaan, koska heidän vastuunsa yhtiössä on henkilökohtainen ja rajaton.

Osuuskunnassa työskentelevät osuuskunnan jäsenet eivät ole henkilökohtaisessa vastuussa osuuskunnan velasta. Kuitenkin jos osuuskunnan säännöissä on määrätty, että osuuskunnan jäsenet ovat velkojia kohtaan rajattomasti lisämaksuvelvollisia, osuuskunnassa työskentelevät osuuskunnan jäsenet on katsottu rinnastettaviksi yritys vastuun kannalta elinkeinonharjoittajaan. Ammatinharjoittajana pidetään esimerkiksi toiminimellä toimivaa hammaslääkärää, kosmetologia tai kampaajaa.

Elinkeinonharjoittaja, jolle on myönnetty pysyvä tai jatkuva oleskelulupa, on oikeutettu elinkeinonharjoittamisen lisäksi työskentelemään ulkomaalaislain 78 §:n 3 momentin 1 kohdan nojalla myös toisen palveluksessa. Ammatinharjoittajan työnteko-oikeus toisen palveluksessa on sen sijaan rajoitettu. Ammatinharjoittaja on ulkomaalaislain 77 §:n 3 momentin mukaan oikeutettu työskentelemään ammatinharjoittamisen ohella vain 77 §:n 1 momentin 1-5 kohtien tai 79 §:n 1 tai 3 momentin mukaisissa tehtävissä.

Elinkeinonharjoittajan oleskeluluvan hakeminen on kaksivaiheinen prosessi. Elinkeinonharjoittajan oleskeluluvan myöntäminen edellyttää lain 76 §:n mukaan, että elinkeinotoiminnalla on kannattavan toiminnan edellytykset ja että hakijan toimeentulo on turvattu. Elinkeino-, lii-

22.3.luonnos

kenne- ja ympäristökeskus (jäljempänä *ELY-keskus*) harkitsee yrityksen kannattavuuden ja hakijan toimeentulon maassa oleskelun aikana. ELY-keskus tekee harkintansa perusteella osapäätöksen, jonka se toimittaa Maahanmuuttovirastolle. Toiminnan kannattavuutta arvioidaan erilaisten ennalta saatavien selvitysten, kuten liiketoimintasuunnitelman tai sitovien esisopimusten sekä rahoituksen perusteella. Elinkeinonharjoittajan tulee saada elinkeinotoiminnan voitosta, nostetusta palkasta, henkilökohtaisista ostoista tai esimerkiksi myyntivoitoista sellainen säännöllinen toimeentulo, että se oleskeluluvan voimassaoloaikana ylittää toimeentulotuen perusosan myöntämisen alarajan. ELY-keskuksen myönteisen osapäätöksen jälkeen Maahanmuuttovirasto tutkii, täyttääkö hakija oleskeluluvan myöntämisen yleiset edellytykset. Jos ulkomaalaislain 36 §:n edellytykset täyttyvät, Maahanmuuttovirasto myöntää hakijalle elinkeinonharjoittajan oleskeluluvan. Jos ELY-keskus arvioi, ettei elinkeinotoiminnalle ole edellytyksiä, Maahanmuuttovirasto ei voi myöntää hakijalle elinkeinonharjoittajan oleskelulupaa.

Oleskeluluvan voimassaoloaika

Ensimmäisen oleskeluluvan voimassaoloajasta säädetään ulkomaalaislain 53 §:ssä. Pääsääntö on, että ensimmäinen oleskelulupa myönnetään yhdeksi vuodeksi, jollei oleskelulupaa haeta lyhyemmäksi ajaksi. Oleskelulupa voidaan myöntää vuotta lyhyemmäksi tai pidemmäksi ajaksi, jos oleskelulupa myönnetään sellaista oikeustointa tai työtehtävää taikka sellaisia opintoja varten, jotka suoritetaan tiedossa olevan määräajan kuluessa. Määräaikaista oleskelulupaa ei saa kuitenkaan myöntää yli kahdeksi vuodeksi. Esimerkiksi kahden vuoden määräaikaiseen projektiin tulevalle työntekijälle voidaan myöntää suoraan oleskelulupa kahdeksi vuodeksi. Jatkolupa voidaan myöntää lain 55 §:n nojalla korkeintaan neljäksi vuodeksi. Pysyvä oleskelulupa voidaan myöntää neljän vuoden jatkuvaluonteisella (A) oleskeluluvalla oleskelun jälkeen siten kuin lain 56 §:ssä säädetään.

Sormenjälkien ottaminen oleskelulupakorttia varten

Oleskeluluvan osoitukseksi annetaan oleskelulupakortti. Tästä säädetään ulkomaalaislain 33 a §:ssä. Oleskelulupakortin tekniseen osaan talletetaan hakijan biometriset tunnisteen eli kasvo-kuva ja sormenjäljet. Hakijan on annettava biometriset tunnisteen aina oleskeluluvan hakemisen yhteydessä ulkomaalaislain 60 d §:n mukaisesti. Käytännössä tämä tapahtuu viranomaisen asiointipisteessä. Edellytys koskee myös jatkolupavaihetta.

Biometriset tunnisteen sisältävä oleskelukortti perustuu Euroopan unionin lainsäädäntöön kolmansien maiden kansalaisten oleskeluluvan yhtenäisestä kaavasta annetussa neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1030/2002 (EU:n oleskelulupa-asetus) ja kolmansien maiden kansalaisten oleskeluluvan yhtenäisestä kaavasta annetun asetuksen (EY) N:o 1030/2002 muuttamisesta annetussa neuvoston asetuksessa (EY) N:o 380/2008 (muutosasetus). Asetukset velvoittavat keräämään biometriset tunnisteen oleskelulupakortin teknistä osaa varten. Se ei kuitenkaan sääntele sitä, miten usein biometriset tunnisteen otetaan.

Oleskelulupakortti annetaan oleskeluluvan voimassaoloajaksi. Oleskelulupakortti voidaan erityisestä syystä antaa tätä lyhyemmäksi ajaksi. Oleskelulupakortti on voimassa kuitenkin enintään viisi vuotta. Oleskelulupakortti tulee siten uusia viiden vuoden välein, vaikka ulkomaalaisella olisi pysyvä oleskelulupa. Kortin voimassaoloajan rajaamista viiteen vuoteen on perusteltu asiakirjaturvallisuuden näkökulmasta. Asiaa koskeneessa hallituksen esityksessä todetaan, että kortin sirulle voidaan nykytekniikalla taata viiden vuoden toimivuus (HE 104/2010 vp, s. 34).

Vaatus biometrinen tunnisteen ottamisesta koskee ulkomaalaislain 161 a §:n nojalla myös Euroopan unionin kansalaisen perheenjäsenelle myönnettävää oleskelukorttia.

22.3.luonnos

2.2 Kansainvälinen vertailu

Yleistä

Kansainvälisten kasvuyrittäjien houkuttelemiseksi on toteutettu viime vuosina toimenpiteitä useissa maissa. Osana tätä kokonaisuutta monessa maassa on myös luotu kasvuyrittäjiä varten erityinen oleskelulupamenettely, joka on rakennettu juuri kasvuyrittäjyyden ja sitä koskevan toimintaympäristön erityispiirteet huomioiden. Yrittäjyyden perusteella myönnettävää oleskelulupaa ei ole rajattu koskemaan vain elinkeinoharjoittajia. Kasvuyrittäjien merkityksestä yksittäiselle kansantaloudelle ja laajemmin kulloisellekin talousalueelle kertoo sekin, että myös Euroopan unionin piirissä on keskusteltu viimeisen vuoden aikana mahdollisuudesta luoda tulevaisuudessa yhteiseurooppalainen kasvuyrittäjän oleskelulupa ja sitä koskeva lainsäädäntö. Toistaiseksi Euroopan unionin komissio ei kuitenkaan ole antanut asiasta lainsäädäntöehdotusta eikä tällaista ole tietävästi odotettavissa lähiaikoina. Muista pohjoismaista Tanskalla on kasvuyrittäjiä varten erityinen oleskelulupamenettely ja kasvuyrittäjiä pyritäänkin houkuttelemaan maahan aktiivisesti. Euroopan unionin jäsenvaltioista 9 maassa on erityinen kasvuyrittäjän oleskelulupamenettely. Nämä maat ovat Yhdistyneet kuningaskunnat, Irlanti, Espanja, Italia, Alankomaat, Tanska, Ranska, Slovakia ja Viro. Euroopan unionin ulkopuolisista maista esimerkiksi Australiassa, Uudessa-Seelannissa, Singaporessa, Kanadassa ja Chilessä on ponnostettu kasvuyrittäjien houkuttelemiseen.

Yksittäisissä maakohtaisissa ratkaisuissa on jonkin verran eroja, mutta kasvuyrittäjien oleskelulupajärjestelmien välillä on myös selkeitä yhteneväisyyksiä. Keskeinen ero niin sanottuun muuhun, perinteiseen yritystoimintaan on, että arvioinnissa kiinnitetään huomiota enemmän nopean kasvun mahdollistavaan liikeideaan kuin yrityksen historiaan. Kysymys on kokonaisarvioinnista, jossa kiinnitetään huomiota muun muassa innovaatioon, tuotteen tai palveluun skaalautuvuuteen, kansainvälisiin kasvumahdollisuuksiin ja yrityksen taustalla olevien henkilöiden henkilökohtaiseen kykyyn ja kokemukseen. Oletuksena on, että oleskeluluvan hakija on keskeisessä roolissa yrityksen jokapäiväisessä, operatiivisessa toiminnassa. Kasvuyritykset toimivat tyypillisesti teknologia-perusteisilla toimialoilla.

Toimivimmiksi havaitut järjestelmät rakentuvat yleensä kaksivaiheiselle menettelylle, jossa jokin muu kuin oleskelulupaviranomainen suorittaa ensin kasvuyrityksen liiketoimintamallia koskevan arvioinnin. Se, mikä taho tämä on, vaihtelee maittain. Joissakin maissa kyseessä on toinen, yrityscenttää lähellä oleva viranomastyypinen organisaatio. Joissakin maissa arvioinnin tekee yksityisen sektorin edustajista koostuva ohjausryhmä taikka kahden edellä mainitun yhdistelmä. Keskeistä on, että oleskelulupaviranomainen ei arvioi liiketoiminnallista ulottuvuutta, vaan ainoastaan lähinnä henkilöturvallisuuteen ja toimeentuloon liittyvät edellytykset.

Kansainvälisten kokemusten perusteella on selvää, että kasvuyrittäjien oleskelulupaprosessin on oltava mahdollisimman sujuva ja nopea, koska osajista käydään kansainvälistä kilpailua. Kasvuyrittäjien osalta on myös omaksuttava jokseenkin uudenlainen lähestymistapa. Kasvuyrittäjyyteen liittyy käsitteellisesti suuri riskinotto nopean ja mittavan kasvun toivossa. Näin ollen myös maahanpääsyvaiheessa on hyväksyttävä, että kaikki maahan tulevat kasvuyrittäjät eivät liiketoimintamallin ennakkollisesta arvioinnista huolimatta menesty ainakaan ensimmäisellä yrittämällä. Maahanpääsyn kynnyks ei saa kuitenkaan olla liian korkea, koska mikään asiantuntijataho ei voi täydellä varmuudella ennustaa yrityksen menestymistä. Kyse onkin enemmän liiketoimintaiden ja sen takana olevien henkilöiden potentiaalinen arvioinnista.

Eri maiden ratkaisuissa on jonkin verran eroa yksityiskohdissa. Jotkut maat esimerkiksi edellyttävät minimipääomaa, toiset eivät. Osa maista edellyttää, että kasvuyrittäjä on onnistunut

22.3.luonnos

hankkimaan jo sijoitussopimuksia juuri kyseisessä maassa toimivista sijoituslähteistä. Espanja, Irlanti ja Yhdistyneet kuningaskunnat edellyttävät määrätyn suuruista pääomaa. Ranskassa sen sijaan jokainen kasvuyrittäjyyden perusteella oleskeluluvan saanut saa julkisrahoitteista avustusta liiketoimintaansa.

Kansainvälisten kokemusten perusteella oleskeluluvan voimassaoloaika ei saisi olla liian lyhyt, jotta yrittäjät uskaltavat panostaa maassa oleskeluun ja yrittämiseen ilman pelkoa oleskeluoikeuden päättymisestä. Joissakin maissa on ollut ongelmana, että merkittävä osa kasvuyrittäjistä ei jää maahan, vaan siirtää toimintansa muualle. Ensimmäisen oleskeluluvan voimassaoloajan pituus vaihtelee maittain. Esimerkiksi Alankomaissa, Espanjassa, Italiassa ja Ranskassa ensimmäinen lupa on voimassa vuoden, Irlannissa viisi, Yhdistyneissä kuningaskunnissa kolme ja Tanskassa kaksi vuotta.

Kasvuyrittäjät eivät muodosta numeerisesti suurta osaa yhdenkään jäsenvaltion maahanmuuttotilastoissa. Hakemusten määrät vaihtelevat 20–150 hakemukseen. Ranskasta haetaan poikkeuksellisen paljon oleskelulupia tällä perusteella (yli 1 000 hakemusta), mikä selittyy lupaan liittyvällä avustusrahoituksella. Hyväksytyjä tiimejä oli tammikuussa 2017 kuitenkin vain 70 kappaletta. Suurimmat yksittäiset kansalaisuudet ovat Intia, Kanada, USA ja Venäjä, joskin lähtömaissa on paljon hajontaa.

Toimivan järjestelmän luomiseen liittyvät haasteet ovat suuria, mutta yhteiseurooppalaisia. Keskeistä kansainvälisten kokemusten perusteella on myös toimenpiteiden aktiivinen jälkiseuranta, monitorointi ja tarvittavien muutosten tekeminen sekä oleskelulupajärjestelmään että kasvuyrittäjiä houkuttelemiseksi suoritettuihin toimenpiteisiin. Seuraavassa käydään tarkemmin läpi Tanskan, Alankomaiden ja Viron oleskelulupalainsäädäntöä tältä osin. Kyseisten maiden lainsäädäntö on verrattain uutta ja Suomen toimintaympäristön kannalta relevanttia.

Tanska

Kasvuyrittäjää koskevat säännökset tulivat voimaan tammikuussa 2015. Kyseessä on kolmi-vuotinen kokeilu, koska uuden lupajärjestelmän vaikutuksia ei ole voitu tyhjentävästi arvioida etukäteen. Tarkoituksena kuitenkin on, että kyseessä olisi pidempiaikainen ohjelma.

Lähtökohtana lainsäädännön valmistelussa on ollut mahdollisimman joustava järjestelmä, joka mahdollistaa tapauskohtaisen arvioinnin. Järjestelmä rakentuu kahden viranomaistoimijan mallille: Suomen Innovaatorahoituskeskus Tekesiä (jäljempänä *Teke*s) toiminnallisesti muistuttava viranomainen, Danish Business Agency, arvioi ensin kasvuyrityksen menestymismahdollisuudet. Jos arvio on myönteinen, maahanmuuttoviranomainen voi tämän jälkeen myöntää oleskeluluvan. Arvion saa kuudessa viikossa ja se on maksuton. Jos arvio on kielteinen, hakija voi joko hakea uudelleen tai valittaa asiasta Danish Business Agencylle, joka käsittelee asian sisäisesti. Myönteisen arvion jälkeen on kolme kuukautta aikaa hakea oleskelulupaa, joka myönnetään neljässä viikossa. Käytännössä koko prosessi on mahdollista läpikäydä 10 viikossa. Sama prosessi toistuu jatkolupavaiheessa.

Lain henkilöllinen soveltamisala on yksi esimerkki seikasta, johon on tietoisesti jätetty harkinnanvaraa. Henkilöpiiriä ei ole määritelty kovin tiukasti. Oleskelulupa on tarkoitettu perustajajäsenille. Omistusosuudelle ei ole määritelty tiettyä rajaa. Keskeistä on, että yrittäjä on aktiivinen ja merkittävä osa yrityksen päivittäisestä toimintaa. Oleskelulupa voidaan myöntää korkeintaan kahdelle henkilölle yhtä yritystä kohden. Lähitulevaisuudessa on kuitenkin tarkoitus arvioida, tulisiko henkilölukumäärän olla suurempi.

22.3.luonnos

Yritys voi olla hakuvaiheessa vasta perusteilla. Maahanmuuttoviranomaiset voivat myöhemmin tarkistaa kaupparekisteristä ja väestötietojärjestelmästä, että yritys on todella perustettu.

Oleskelulupa on tarkoitettu teknologiaperusteisille kasvuyrityksille. Lupaa ei voi myöntää, jos kyse on vähittäismyyntiliikkeestä taikka maahantuontiyrityksestä. Edellytyksenä on myös, että kasvuyrityksen uskotaan luovan työpaikkoja ja talouskasvua Tanskaan. Danish Business Agencyn arvon tarkemmasta sisällöstä ei ole säädetty laissa, mutta se perustuu käytännössä viiteen osatekijään: innovaatioarvo, markkina-analyysi, yrittäjätiimi, skaalautuvuus ja kokonaisharkinta. Kyse on käytännössä samoista osatekijöistä, joita myös sijoitustoiminnassa käytetään.

Oleskeluluvan myöntäminen edellyttää, että hakijan toimeentulo on turvattu. Toimeentulon voi osoittaa tiliotteella. Vaaditun toimeentulon määrä perustuu samalle periaatteelle kuin Suomessa eli varoja on oltava sen verran, että hakijan toimeentulo ei perustuisi toimeentulotukijärjestelmään. Oleskelulupa mahdollistaa kuitenkin suurimman osan Tanskan hyvinvointiyhteiskunnan palveluista.

Oleskelulupa myönnetään ensin kahdeksi vuodeksi, minkä jälkeen sitä voidaan jatkaa kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Tanskassa on käytössä 50 oleskeluluvan vuosikiintiö. Vuosien 2015–2016 aikana on ollut yhteensä 461 alkuvaiheen hakijaa, joista 105 on saanut myönteisen arvon Danish Business Agencyltä. Kaikki myönteisen arvon saaneet eivät ole kuitenkaan hakenneet oleskelulupaa. Olettama on, että he ovat päätyneet sijoittautumaan muuhun maahan.

Samana ajanjaksona on myönnetty noin 40 oleskelulupaa. Suurin osa hyväksytyistä hakijoista toimii ohjelmistoalalla. Kansalaisuuksissa on suurta variaatiota. Intialaiset erottuvat tilastosta selkeästi suurimpana ryhmänä.

Alankomaat

Alankomaissa kasvuyrittäjyyttä koskeva ulkomaalaislainsäädäntö on tullut voimaan vuoden 2015 alussa. Oleskeluluvan saaminen edellyttää ensinnäkin, että hakijalla on Hollannissa toimiva yhteistyökumppani, jona toimii yleensä yrityskiikihdyttämö, yrityshautomotai yksityisjoittaja eli niin sanottu bisnesenkeli. Nämä hyväksytään erillisessä menettelyssä ja hyväksytyistä pidetään listaa internetissä. Hyväksyminen edellyttää, että kyseessä ei ole sukulainen, että kyseessä on vakiintunut toimija, yhteistyösopimus on allekirjoitettu ja että yhteenliittymässä on vähintään kaksi henkilöä. Lisäksi edellytetään, että yritystoiminnan tulee olla innovatiivista, minkä arvioi erityinen taho (Netherlands Enterprise Agency). Lisäksi edellytetään, että yritys on rekisteröity ja että hakijalla on riittävät varat toimeentuloa varten (noin 1 000 euroa/kk).

Ensimmäistä oleskelulupaa haetaan Hollannissa ja se myönnetään yhdeksi vuodeksi. Jatkolupa on tämän jälkeen mahdollista saada kahdeksi vuodeksi. Jatkoluvan saa ilman erillistä harkintaa, jos edellä mainittu hyväksyty yhteistyökumppani vahvistaa, että yhteistyö jatkuu edelleen. Kolmen vuoden jälkeen siirrytään tavallisen yrittäjän oleskeluluvan puolelle. Hakemuksen käsittelymaksu on huomattavasti alempi kuin muilla yrittäjillä. Vuonna 2015 näitä oleskelulupia myönnettiin 21 kappaletta.

Alankomaissa kasvuyrittäjän oleskelulupajärjestelmä koetaan sinänsä toimivaksi, mutta sen markkinointi on jäänyt vähälle, joten tietoisuus siitä ei ole paras mahdollinen. Menettelyn osalta yksinkertaistamiseen nähdään tarvetta, sillä hyväksytyjä yhteistyökumppaneita on ainoastaan kahdeksan kappaletta.

22.3.luonnos

Viro

Virossa kasvuyritystoiminnan perusteella on ollut mahdollista saada lupa maassa oleskeluun ulkomaalaislakiin tehtyjen muutosten johdosta. Lainmuutokset tulivat voimaan 18.1.2017.

Viron ulkomaalaislain mukaan kasvuyritys on Viroon rekisteröity yritys, joka on aloittamassa toiminnan kehittääkseen ja aloittaakseen liiketoimintamallin, joka tähtää globaaliin kasvuun, on innovatiivinen ja toistettavissa oleva ja jolla lisäksi on merkittävää lisäarvoa Viron talouselämälle.

Lupaprosessiin liittyy Virossa asiantuntijakomitean tekemä arviointi, joka edeltää itse viisumi- tai oleskelulupaprosessia. Se arvioi yrityksen toiminnan suhteessa kasvuyrittäjän määritelmään. Komitea koostuu Viron kasvuyrittäjäverkoston jäsenistä, joilla on vankkaa kokemusta aihealueesta. Komitean jäsenet eivät siis ole viranomaisia, vaan yrityssektorin edustajia. Komitean on tehtävä arviointinsa kymmenen työpäivän aikana. Komitean arviointia ei tarvita, jos yritys on mukana yrityskiihdyttämössä, joka on mainittu laissa.

Kun asiantuntijakomitea on todennut, että kyseessä on kasvuyritys, hakija voi aloittaa viisumin tai oleskeluluvan hakemisen. Sekä lyhyt- että pitkäkestoinen viisumi voidaan myöntää yrityksen perustamiseksi ja jo perustettuun yritykseen. Lyhytkestoinen viisumi on voimassa 90 päivää 180 päivän jakson aikana ja pitkäkestoinen viisumi on voimassa jopa 365 päivää. Jos viisumi on myönnetty, myös perheenjäsenille voidaan myöntää viisumit samalle ajalle. Kasvuyrittäjien toimeentuloedellytys on normaalia alempi.

Ulkomaalainen, joka on rekisteröinyt kasvuyrityksen Virossa, voi hakea jatko-oleskelulupaa yritystoiminnan perusteella kehittääkseen yritystään. Asiantuntijakomitean tulee ensin vahvistaa, että kyse on edelleen startup-yrittäjyydestä. Tällainen oleskelulupa voidaan myöntää jopa viideksi vuodeksi ja myös perheenjäsenille voidaan myöntää oleskeluluvat samalle ajalle.

2.3 Nykytilan arviointi

Yleistä

Tarkasteltaessa oleskelulupajärjestelmää koskevaa lainsäädäntöä nimenomaan tämän päivän taloudellisen toimintaympäristön ja talouskasvun näkökulmasta, on havaittavissa sekä oleskeluluvan myöntöperusteisiin että prosessin yleiseen sujuvuuteen liittyviä puutteita. Oleskeluluvan myöntöperusteet eivät ensinnäkään ole ajan tasalla, koska laki ei mahdollista oleskeluluvan myöntämistä yrittäjyyden perustella, jos yritys on osakeyhtiömuotoinen. Toisin kuin monessa muussa Euroopan unionin jäsenvaltiossa, Suomen ulkomaalaislainsäädännössä ei myöskään ole otettu huomioon ulkomaalaisia kasvuyrittäjiä. Monessa muussa maassa kasvuyrittäjiä varten on suunniteltu oma nopea lupamenettelynsä, joka ottaa huomioon kasvuyrittäjyyden erityispiirteet.

Toiseksi oleskelulupajärjestelmää on myös muilta osin syytä kehittää entistä sujuvammaksi sekä oleskeluluvan hakijan että viranomaisten näkökulmasta. Oleskelulupajärjestelmän kehittämiseksi on jo toteutettu useita käytännön toimenpiteitä Maahanmuuttovirastossa. Tämän lisäksi on tunnistettavissa myös kaksi selkeää lainsäädännön kehittämiskohdetta: 1) sormenjälkien ottamisesta luopuminen jatkolupavaiheessa ja 2) asiantuntijoiden ensimmäisen oleskeluluvan voimassaoloajan pidentäminen. Molemmilla mainituilla prosessiuudistuksilla olisi mahdollista vähentää henkilökohtaista asiointia ja nopeuttaa lupaprosessia ensimmäisen oleskeluluvan myöntämisen jälkeen.

22.3.luonnos

Oleskelulupa yrittäjyyden perusteella

Ulkomaalaisten kasvuyrittäjien houkuttelemiseksi Suomeen on vireillä useita toimenpiteitä niin julkisella kuin yksityisellä sektorilla. Kasvuyrittäjien houkuttelemisen Suomeen on kuitenkin turhaa, jos he eivät voi jäädä maahan oleskelulupalainsäädännössä olevien puutteiden vuoksi. Oletettavaa on, että myös moni ulkomaalainen opiskelija jäisi opintojensa päättymisen jälkeen Suomeen juuri kasvuyrittäjän roolissa, jos lupalainsäädäntö tämän sallisi. Ulkomaalaislakia tulisi muuttaa siten, että oleskelupa olisi mahdollista myöntää ulkomaalaiselle kasvuyrittäjälle yritystoiminnan perusteella. Kasvuyritykset ovat erityisesti alkuvaiheessa pääoma-riippuvaisia ja toimivat yleensä osakeyhtiömuodossa. Näin ollen voimassa olevan lain sääntely elinkeinonharjoittajan oleskeluluvasta ei ole riittävä.

Kasvuyrittäjän oleskelulupajärjestelmän tulisi olla mahdollisimman sujuva. Hyvänä esimerkkinä voidaan pitää edellä esiteltyä Tanskan oleskelulupajärjestelmää ja -lainsäädäntöä. Tanskan lainsäädäntö on verrattain uusi ja tanskalainen yhteiskuntajärjestelmä on vertailluista maista lähimpänä Suomea.

Kasvuyrittäjälle suunnatun oleskelulupajärjestelmän lisäksi ei ole perusteita säilyttää ulkomaalaislaissa nykyisenkaltaista rajausta elinkeinonharjoittamiseen silloin, kun kyse on yritystoiminnasta. Oleskelulupa yrittäjyyden perusteella tulisi olla mahdollista myöntää yhtiömuodosta riippumatta. Tällöin oleskelulupa voitaisiin myöntää esimerkiksi osakeyhtiön perustaneelle ulkomaalaiselle.

Sormenjälkien ottaminen oleskelulupakorttia varten

Maahanmuuttovirasto on kehittänyt sähköisesti tapahtuvaa asiointia usean vuoden ajan. Hakemuksen jättäminen ja käsittelymaksun maksaminen on nykyisin mahdollista sähköisesti melkein kaikkien oleskelulupaperusteiden kohdalla. Asioinnin siirtyminen verkkoon nopeuttaa asian käsittelyä ja on asiakkaalle vaivattomampaa. Henkilökohtaisen asioinnin vähentyminen myös laskee viranomaiskustannuksia. Käytännössä hakijan on kuitenkin asioitava henkilökohtaisesti viranomaisessa, koska hänen täytyy antaa biometriset tunnisteet oleskelulupakorttia varten. Biometristen tunnisteiden ottamisesta ei ole mahdollista luopua ensimmäisen oleskeluluvan hakemisen yhteydessä, koska Euroopan unionin lainsäädäntö velvoittaa jäsenvaltiot keräämään sormenjälkitiedot oleskelulupakortin teknistä osaa varten. Estettä ei kuitenkaan olisi sille, että jatkolupavaiheessa ei enää otettaisi sormenjälkiä uudelleen edellyttäen, että ensimmäisen oleskeluluvan yhteydessä annetut sormenjäljet ovat edelleen teknisesti lukukelpoiset.

Oleskelulupakorttia ja Euroopan unionin kansalaisen perheenjäsenen oleskelukorttia varten haettavat sormenjäljet talletetaan ulkomaalaisrekisterilain (1270/1997) 7 §:n nojalla ulkomaalaisrekisteriin. Sormenjäljet ovat siten käytettävissä uutta oleskelulupakorttia varten ilman, että hakijan välttämättä tarvitsisi antaa sormenjälkiä uudelleen. Sormenjälkien ottaminen voitaisiin siten ensimmäisen luvan myöntämisen jälkeen rajata tilanteisiin, joissa edellisten sormenjälkien ottamisesta on kulunut 5 vuotta tai niiden ottamiselle uudelleen on erityinen syy.

Sormenjälkien ottamisesta luopuminen jatkolupavaiheessa mahdollistaisi jatkoluvan hakemisen täysin sähköisesti useimmissa tapauksissa. Kasvokuvan toimittaminen sähköisesti suoraan valokuvausliikkeestä Maahanmuuttovirastolle tulee mahdolliseksi vuoden 2017 aikana. Käytännössä henkilökohtaista asiointia viranomaisen toimipisteessä tarvittaisiin vain, jos hakijaa tarvitsisi esimerkiksi kuulla tai asiointiin olisi muita, esimerkiksi hakijan omasta toiveesta, johtuvia syitä.

22.3.luonnos

Euroopan unionin kansalaisen perheenjäsenelle myönnetään oleskeluoikeuden osoitukseksi oleskelukortti suoraan viideksi vuodeksi, mistä syystä nykytilassa havaittu epäkohta ei kosketa käytännössä heitä.

Asiantuntijan oleskeluluvan voimassaoloaika

Ensimmäisen määräaikaisen oleskeluluvan voimassaoloaika pidentämällä voitaisiin edelleen vähentää henkilökohtaista asiointia ja yleisestikin tarpeetonta byrokratiaa. Oleskelulupa tulisi voida myöntää vuotta pidemmäksi ajaksi silloin, kun hakemukseen ei liity erityistä riskiä säännösten kiertämisestä ja jos voidaan olettaa, että oleskeluluvan myöntämisen perusteet täyttyvät vielä vuodenkin jälkeen. Sekä luvanhakijan että viranomaisten näkökulmasta olisi tehokkaampaa, jos lupaprosessia kevennetään silloin, kun se on enimmäkseen muodollisuus. Asiantuntijoiden oleskelulupapäätökset ovat yleensä myönteisiä. Asiantuntijat ovat myös ryhmä, joista käydään kansainvälistä kilpailua. Näin ollen olisi perusteltua myöntää asiantuntijalle oleskelulupa suoraan kahdeksi vuodeksi, ellei maassa oleskelun aiottu kesto ole alle kaksi vuotta.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Yleistä

Esityksen tavoitteena on tukea yrittäjyyttä ja sitä kautta talouskasvua ulkomaalaislain keinoin. Esityksellä korjattaisiin ulkomaalaislainsäädännössä ilmenevät puutteet yrittäjien maahanmuuton osalta sekä sujuvoitettaisiin olemassa olevaa oleskelulupaprosessia. Yrittäjyyttä koskeva ulkomaalaislainsäädäntö saatettaisiin siten vastaamaan tämän päivän kansainvälisen toimintaympäristön vaatimuksia edesauttaen siten kansainvälisten yrittäjien saamista Suomeen. Yrittäjyyttä koskevilla säännöksillä edesautettaisiin osaltaan myös Suomessa opiskelleiden ulkomaalaisten maahan jäämistä opintojen jälkeen, sillä erityisesti kasvuyrittäjät ovat usein nuoria henkilöitä. Toiseksi esityksen tavoitteena on sujuvoittaa jatkolupavaihetta, mikä hyödyttäisi sekä oleskeluluvan hakijaa että viranomaista.

3.2 Kasvuyrittäjät

Kasvuyrittäjiä varten ehdotetaan luotavaksi oma menettelynsä, joka ottaisi huomioon kasvuyrittäjyyteen liittyvät ominaispiirteet. Kansainvälisten mallien mukaisesti kasvuyrittäjyyteen liittyvän liiketoiminnallisen arvioinnin suorittaisi oleskelulupaviranomaisen sijaan taho, joka tuntee paremmin kasvuyrittäjyystoiminnan ja sitä koskevan toimintaympäristön. Suomessa Innovaatorahoituskeskus Tekes on tähän luontevin taho. Tekesin valintaa puoltaa sen valtakunnallinen viranomaisluonne ja kasvuyrittäjäkentän tuntemus. Tekesin asiakkaina on merkittävä osa Suomessa toimivista nuorista kasvuyrityksistä. Tekes rahoittaa jo hyvin varhaisessa vaiheessa yritysten kehityshankkeita sekä sparraa että tukee yritysten kehittymistä. Näin ollen ehdotetaan, että kasvuyrittäjyyteen liittyvän liiketoiminnallisen kasvu- ja kannattavuusarvioinnin suorittaisi Tekes. Tarkoituksena olisi, että hakija hankkisi Tekesin puoltolausunnon jo ennen oleskeluluvan hakemista. Maahanmuuttovirasto ei enää arvioisi uudelleen kasvuyrityksen liiketoimintamallia, vaan myöntäisi oleskeluluvan ulkomaalaislain yleisten edellytysten täytyessä Tekesin puoltavan lausunnon perusteella. Tämä on järkevää siksi, että kansainvälisten kokemusten perusteella läheskään kaikki kasvuyrittäjät eivät lopulta haakaan oleskelulupaa, vaikka olisivat saaneet liiketoimintamallistaan hyväksytyt arvion.

Maahanmuuttoviraston tehtäväksi siten jäisi lähinnä turvallisuusnäkökohtiin ja toimeentuloon liittyvät kysymykset. Tavoitteena on, että oleskelulupaprosessi olisi mahdollisimman nopea ja

22.3.luonnos

selkeä. Oleskelulupahakemus voitaneen ratkaista muutamassa viikossa, jos hakijalla on esittää heti kaikki tarvittavat selvitykset.

Kasvuyrittäjien houkuttelemisen edellyttää myös, että Suomeen sijoittautumista harkitsevilla kasvuyrittäjillä olisi mahdollisimman selkeä kuva niin oleskelulupaprosessista kuin muista maahan asettautumiseen liittyvistä seikoista, mistä syystä Tekes aikoo toteuttaa kohdennettua ja kokonaisvaltaista viestintää asiasta. Kyseessä olisi uusi oleskelulupaperuste, mistä syystä sen toimivuutta on syytä seurata tarkasti. Lain voimaantulon jälkeen on tarkoitus arvioida, onko oleskelulupaperustetta koskevaan lainsäädäntöön ja käytännön menettelyihin tarpeen tehdä muutoksia.

3.3 Yrittäjät

Yrittäjyyttä koskevan oleskeluluvan säännöksiä ehdotetaan muutettavaksi siten, että oleskelulupa olisi mahdollista myöntää yhtiömuodosta riippumatta. Toisin kuin tällä hetkellä, oleskelulupa olisi siten mahdollista myöntää yrittäjyyden perusteella muillekin kuin elinkeinon- tai ammatinharjoittajalle. Oleskelulupa olisi mahdollista myöntää myös osakeyhtiön perustaneelle yrittäjälle. Menettely säilyisi muutoin ennallaan. Lakiteknisistä syistä ehdotettavan muutoksen toteuttaminen merkitsee useamman ulkomaalaislain pykälän muuttamista, mutta asiallisesti on kyse vain yrittäjämuodosta.

3.4 Jatkolupavaihe

Entistä vaivattomampi oleskelulupamenettely edesauttaisi Suomen kilpailukykyä erityisesti osaavan työvoiman houkuttelun näkökulmasta. Oleskelulupajärjestelmän jatkovaiheen sujuvoittamiseksi ehdotetaan kahta ulkomaalaislain muutosta.

Jatkolupavaihetta sujuvoitettaisiin luopumalla uusien sormenjälkien ottamisesta jatkolupaa haettaessa. Muutos nopeuttaisi jatkolupavaihetta. Se myös mahdollistaisi täysin sähköisesti tapahtuvan oleskeluluvan uusimisen ilman tarvetta asiakaskäyntiin. Käsittelyajan varaaminen on saattanut olla käytännössä hankalaa erityisesti paljon matkustaville asiantuntijoille. Muutos koskisi kaikkia oleskelulupia riippumatta luvan myöntämisen perusteesta. Mahdollisuus ottaa sormenjäljet myös jatkolupavaiheessa säilyisi, jos tähän olisi erityistä syytä. Maahanmuuttoviraston arvion mukaan tämä koskisi käytännössä hyvin pientä joukkoa, arviolta 0,5-2 prosenttia hakijoista.

Asiantuntijoiden ensimmäisen oleskeluluvan enimmäisvoimassaoloaika pidennettäisiin yhdestä vuodesta kahteen vuoteen. Ensimmäinen oleskelulupa työnteon perusteella on mahdollista myöntää jo voimassa olevan lain nojalla kahdeksi vuodeksi, jos kyseessä on kahden vuoden määräaikainen työsuhde. Ehdotettavan muutoksen myötä oleskelulupa olisi mahdollista myöntää kahdeksi vuodeksi myös jatkuvaluontoista työntekoa ja yli kahden vuoden työsuhdetta varten. Myös asiantuntijoiden perheenjäsenet voisivat saada ensimmäisen oleskeluluvan suoraan kahdeksi vuodeksi. Muutos edesauttaisi kansainvälisten osaajien asettautumista Suomeen, kun oleskelulupaa ei tarvitsisi uusia heti ensimmäisen vuoden aikana.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Kasvuyrittäjän oleskelulupaa koskeva sääntely edesauttaisi kasvuyrittäjien houkuttelemista Suomeen. Vertailumaiden kokemusten pohjalta voitaneen olettaa, että kyseessä ei tule olemaan kovinkaan suuri henkilömäärä. Uusia oleskelulupia myönnettäneen uudella perusteella

22.3.luonnos

joitakin kymmeniä vuosittain. Suomessa myönnettävien oleskelulupien sekä perustettavien yritysten määrään vaikuttaa Suomen kiinnostavuus muihin Euroopan maihin ja niiden vastaviin järjestelmiin verrattuna. Vastaavasti voitaneen olettaa, että kasvuyrittäjät tulevat useasta eri maasta. Kansainvälisten kokemusten perusteella on todennäköistä, että suurimmat maat olisivat samoja kuin mistä tulee tällä hetkellä opiskelijoita ja asiantuntijoita. Suurimpiin lähtömaihin lukeutunevat siten ainakin Intia, Venäjä, Yhdysvallat ja Kiina.

Esityksessä elinkeinonharjoittajan määritelmä ehdotetaan poistettavaksi laista ja korvattavaksi yrittäjän määritelmällä, mikä samalla merkitsee sitä, että muutoksen jälkeen myönnettävä lupa ei olisi enää elinkeinonharjoittajan oleskelulupa, vaan yrittäjän oleskelulupa. Ehdotus selkiyttäisi yrittäjien asemaa yhdenmukaistamalla yrittäjyyden perusteella myönnettävän oleskelulupasääntelyn. Jatkossa kaikki yrittäjät voisivat yhtiömuodosta riippumatta saada oleskeluluvan yrittäjyyden perusteella. Yhtiömuodon valinta ei myöskään vaikuttaisi siihen, ratkaistaanko hakijan oleskelupa yrittäjän vai työntekijän oleskelulupamenettelyssä. Käytännössä muutos tarkoittaisi osakeyhtiömuodossa toimivalle yrittäjälle sitä, että hänen asiansa ratkaistaisiin yritystoimintaa koskevien sääntöjen mukaan, eikä hän tarvitsisi osoittaa täyttävänsä edellytyksiä työntekijän oleskelulupa. Tällä hetkellä osakeyhtiöyrittäjän ainoa vaihtoehto on ollut hakea työntekijän oleskelulupaa silloinkin kun hän on omistanut koko osakekannan yksin. Tämä on edellyttänyt muun muassa säännöllisen kuukausipalkan maksamista ja muita työntekijän luvan edellytysten täyttämistä. Sääntely on monimutkaista ja ehdotettava muutos selkiyttäisi asiain-tilan.

Uusien sormenjalkien ottamisesta luopuminen nopeuttaisi ja helpottaisi jatkolupavaihetta sekä hakijan että viranomaisen näkökulmasta. Suurin osa hakijoista voisi asioida täysin sähköisesti ilman, että heidän tarvitsisi varata aikaa henkilökohtaiseen asiointiin. Hakijan tulisi asioida henkilökohtaisesti viranomaisessa vain, jos hän ei jostakin syystä käytä sähköistä asiointipalvelua ja jättää siten hakemuksensa kirjallisesti vireille. Tarvetta henkilökohtaiseen asiointiin voisi olla myös, jos Maahanmuuttovirastolla olisi erityinen syy kutsua hakija antamaan sormenjalkensa esimerkiksi siksi, että edellisen luvan yhteydessä annetut sormenjäljet eivät ole teknisesti käyttökelpoiset. Sormenjalkien ottaminen jatkolupavaiheessa olisi oletettavasti hyvin harvinaista.

Ensimmäisen oleskeluluvan myöntäminen suoraan kahdeksi vuodeksi erityisasiantuntijatyöhän tulevalle tai kasvuyrittäjälle helpottaisi myös menettelyä erityisesti hakijan näkökulmasta. Hakijan ja hänen perheenjäsenensä tarvitsisi näin ollen asioida Maahanmuuttovirastossa vasta kahden vuoden kuluttua ensimmäisen luvan saamisesta nykyisen vuoden sijaan.

4.2 Taloudelliset vaikutukset

Ehdotettavien säädösmuutosten tarkoituksena on edistää talouskasvua ja työllisyyttä yrittäjyyden ja osaajien maahanmuuton sujuvoittamisen kautta. Tarkoituksena on edistää Suomen houkuttelevuutta globaaleilla markkinoilla. Sujuvampien ja nopeampien viranomaisprosessien myötä yritystoimintaa ja sitä kautta saatavia verotuloja pyritään saamaan Suomeen.

Jatkolupavaihetta koskevat muutokset vähentävät lisäksi viranomaiskustannuksia tulevina vuosina, vaikka aiheuttavatkin alkuvaiheessa kustannuksia oleskelulupa-asioiden käsittelyjärjestelmän, UMA-järjestelmän muutostöiden osalta. Lisäksi ELY-keskusten työmäärän ennakoidaan kasvavan, toisaalta TE-toimistojen työmäärän arvioidaan vähenevän yrittäjien osalta työntekijän oleskelulupien siirtyessä. Vielä on vaikea arvioida, kuinka paljon lupahakemusten ja myönnettävien lupien määrän voidaan odottaa kasvavan prosessin tehostumisen ja ulkomaisille kasvuyrityksille suunnatun markkinoinnin myötä. Kokonaistaloudellisesti tarkastellen ehdotettavat lainmuutosten taloudelliset vaikutukset ovat kuitenkin positiivisia.

22.3.luonnos

Kasvuyrittäjistä käydään globaalia kilpailua, koska kasvuyrittäjätoiminnalla arvioidaan olevan myönteisiä vaikutuksia valtion talouskasvuun ja kilpailukykyyn. Ehdotuksella katsotaan olevan myönteisiä taloudellisia vaikutuksia myös Suomessa, joskin tarkempia arvioita ei ole mahdollista antaa tässä vaiheessa. Uuden yrittäjyyden ohella ehdotus lisää työllisyyttä yrityksiin työllistyvien henkilöiden määrällä. Tutkimustulosten perusteella kasvuhakuiset yrittäjäveitoiset yritykset kasvavat heti perustamisvuodesta lähtien huomattavasti muita yrityksiä voimakkaammin. Kansainväliset kasvuyrittäjät osana suomalaista innovaatioekosysteemiä edistävät myös uudentyypisten näkökulmien ja osaamisen tehokkaamman kanavoitumista arvonnaisiksi elinkeinoelämälle.

Jatkolupiin liittyvistä muutoksista johtuen ulkomaalaisasioiden sähköiseen asiankäsittelyjärjestelmään, niin kutsuttuun UMA-järjestelmään, joudutaan tekemään teknisiä muutoksia. Lisäksi yrittäjien lupia koskevat muutokset aiheuttavat joitakin vähäisiä muutostöitä. Kokonaisarvio teknisten muutostöiden kustannuksista on 175 000 euroa (ALV 0 %). Kustannusarvio sisältää ostopalveluna toteutettavat teknisen suunnittelun, kehityksen (ohjelmointi), testauksen, teknisen tekemisen hallinnan ja käyttöönotot sekä osin toiminnallisen määrittelyn tehtäviä. Muutokset toteutetaan osana UMA-järjestelmän kehittämistä ja Maahanmuuttovirastossa siihen jo varattujen määrärahojen puitteissa.

Erityisesti sormenjalkia koskevista muutoksista tulee pitkällä aikavälillä kustannussäästöä. Sähköisesti hakevat ja vahvasti tunnistautuneet jatkoluvan hakijat voisivat hakea lupaa ja saada päätöksen kokonaan sähköisen asiointijärjestelmän kautta. Yksi asiakaskäynti kestää noin 30 minuuttia. Onkin arvioitu, että sormenjalkia koskevat kustannukset tulevat katetuksi lähivuosina henkilötyövuosissa saavutettujen säästöjen vuoksi. Tarkempia arvioita ei kuitenkaan ole mahdollista antaa tässä vaiheessa. Osin tämä johtuu siitä, että jatkoluvat ovat olleet Maahanmuuttoviraston toimivallassa vasta 1 päivästä tammikuuta 2017 alkaen. Lisäksi jatkolupahakemusten tulevasta määrästä ja erityisesti sähköisten hakemusten määrän kehittymisestä ei ole vielä mahdollista tehdä arviota. Oletuksena on, että sähköinen asiointi tulisi ehdotuksen myötä lisääntymään, koska hakeminen olisi mahdollista täysin ilman asiakaskäyntiä. Kustannussäästöä on tarkoitus arvioida tarkemmin esityksen lausuntokierroksen aikana.

Uudenmaan ELY-keskus on arvioinut, että yrittäjän oleskelulupaa koskeva ehdotus lisäisi ELY-keskusten työmäärää noin kolmen henkilötyövuoden verran. Luku vastaa nykyistä tehtäviin sidottua yhteenlaskettua henkilötyövuosimäärää. Yrittäjien osalta työntekijän oleskelulupien siirtyessä TE-keskuksilta ELY-keskuksille työmäärä vähenee vastaavasti.

Valtion maksuperustelain (150/1992) 6 §:n 1 momentin mukaan julkisoikeudellisesta suoritteesta valtiolle perittävän maksun suuruuden tulee vastata suoritteen tuottamisesta valtiolle aiheutuvien kokonaiskustannusten määrää (omakustannusarvo). Maahanmuuttoviraston maksuasetuksen valmistelun yhteydessä oleskeluluvuista saatavien maksujen jakautumisesta on sovitettu hallinnonalojen välisellä puitesopimuksella erikseen. Sopimuksen mukaisesti käsittelymaksut työntekijän ja elinkeinonharjoittajan oleskelulupahakemuksista suoritetaan Maahanmuuttoviraston tulotilille. Maahanmuuttovirasto tilittää neljännesvuosittain työ- ja elinkeinoministeriön alaisen hallinnon tulot ELY-tilivirastolle työlupayksiköittäin jaoteltuna. Esityksestä aiheutuvat muutokset oleskelulupaperusteissa tullaan huomioimaan maksuasetuksen valmistelussa ja luvan hinnoissa.

4.3 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Ehdotukset vaikuttavat erityisesti kolmen viranomaisen toimintaan eli Maahanmuuttoviraston, ELY-keskuksen ja Tekesin.

22.3.luonnos

Maahanmuuttoviraston osalta ehdotukset edellyttävät muutoksia oleskelulupa-asioiden asiankäsitteilyjärjestelmään, UMA-järjestelmään. Muutoksia aiheuttavat muun muassa uudet lupaperusteet ja sormenjalkiä koskeva ehdotus. Lisäksi Maahanmuuttoviraston on päivitettävä hakulomakkeet, huolehdittava ajantasaisesta tiedottamisesta, kouluttamisesta sekä tilastointiin aiheutuvista muutoksista. Oleskelulupajärjestelmän sujuvoittamiseksi tehtävät muutokset saattaisivat myös lisätä jälkivalvonnan tarvetta jossakin määrin.

Kasvuyrittäjän oleskelulupa merkitsisi uutta tehtävää Tekesille. Kasvuyrittäjän oleskelulupaa varten annettavassa puoltolausunnossa olisi kuitenkin kyse vastaavanlaisen arvioinnin tekemisestä kuin mitä Tekes suorittaa jo nykyisin arvioidessaan kasvuyritysten rahoitusmahdollisuuksia. Oleskelulupamenettelyn tavoite palvelisi myös Tekesin tehtävää edistää innovatiivista yritystoimintaa Suomessa. Tekes on arvioinut, että lausuntojen antaminen ei tulisi työllistämään organisaatiota merkittävästi, mistä syystä ehdotuksella ei voi katsoa olevan merkittäviä vaikutuksia Tekesin toimintaan. Ehdotuksella ei myöskään olisi merkittäviä taloudellisia vaikutuksia Tekesin osalta. Oleskelulupaa varten annettava puoltolausunto olisi maksuton, mutta Tekesin arvion mukaan sen vaatima aika olisi verrattain vähäinen, mistä syystä kustannukset pystyttäisiin kattamaan olemassa olevista toimintamäärärahoista.

Yrittäjän oleskelulupaa koskeva ehdotus merkitsisi käytännössä myös sitä, että TE-toimistoissa nykyisin yrittäjille tehtävät työntekijän oleskelulupapäätökset siirtyisivät ELY-keskukseen yrittäjän oleskelulupaprosessissa käsiteltäviksi. Toimivalta osapäätöksen tekemiselle yrittäjän luvassa olisi alkuvaiheessa ELY-keskuksella ja tulevaisuudessa kasvupalvelulakiehdotuksen mukaisesti sillä organisaatiolla, joka tulee korvaamaan ELY-keskukset maakuntaudistuksen myötä 1.1.2019 alkaen. Voimassa olevan lainsäädännön mukaan Uudenmaan ELY-keskus tekee elinkeinonharjoittajan oleskeluluvan osapäätökset ja osakeyhtiöyrittäjien osalta osapäätösten teko kuuluu TE-toimistoille.

Vuoden 2016 aikana ELY-keskuksessa tehtiin elinkeinonharjoittajan oleskeluluvan osapäätöksiä 414 kpl, kun TE-toimistoissa puolestaan tehtiin 349 työntekijän oleskeluluvan osapäätöstä yrittäjille. Muutos tarkoittaisi, että ELY-keskuksessa osapäätösten määrä kasvaisi merkittävästi.

Nykyisin työntekijän oleskeluluvassa tarkastellaan erilaisten edellytysten täyttymistä kuin mitä elinkeinonharjoittajan oleskeluluvassa. Kun jatkossa myönnettäisiin yrittäjän oleskelulupia ja osapäätöksen tekijänä olisi ELY-keskus, on prosessia mahdollisuus kehittää. Elinkeinoharjoittajan oleskeluluvan käsittelyyn on vakiintunut toimivat prosessit, joita voidaan pitää hyvänä lähtökohtana yrittäjän oleskelulupaan liittyvän käsittelyprosessin kehittämisessä. Nykyisin työntekijän oleskeluluvan osapäätökset tehdään UMA-järjestelmässä, jossa myös ehdotetun yrittäjän oleskeluluvan osapäätökset tulisi tehdä, jotta prosessi olisi sähköinen ja mahdollistaisi siten mahdollisimman nopean käsittelyn. ELY-keskuksissa tehtävää hoitavien henkilöiden osalta on huolehdittava osaamisen kehittämisestä. Uusi asiakasryhmä luo haasteita varsinkin osapäätöksen pohjana käytettävän yritystoiminnan jatkuvan kannattavan toiminnan arvioinnille. Osakeyhtiöiden lainalaisuuksiin ja tilinpäätöstietojen tulkintaan on järjestettävä koulutusta ja samalla huolehdittava henkilöstön perehdytyksestä, koska työntekijöiden ja elinkeinonharjoittajien oleskelulupien arvioinnissa on tarkasteltu erilaisia edellytyksiä. Ehdotettava yrittäjien oleskelulupa on huomioitava asetuksessa Maahanmuuttoviraston suoritteiden maksullisuudesta. Lähtökohta on, että oleskelulupa-asioiden käsittelyn kustannukset katetaan käsittelymaksuilla.

Muuttuneesta lupamenettelystä tulee tiedottaa aktiivisesti etukäteen sekä asiakkaille, viranomaisille että yhteistyötahoille. Varsinkin viranomaistahojen, kehittämissyhtiöiden ja uusyrittäjäkeskusten osalta on huolehdittava siitä, että heillä on olemassa ajantasainen tieto uudesta

22.3.luonnos

lupamenettelystä, jotta he voivat ohjata asiakkaat oikean palvelun piiriin ja hakemaan oikeanlaista lupaa.

5 Asian valmistelu

Sisäministeriö asetti 25 päivänä huhtikuuta 2016 selvitys- ja lainsäädäntöhankkeen, jonka tehtävänä oli selvittää parhaat toteuttamisvaihtoehdot ulkomaalaisten kasvuyrittäjien maahanmuuton helpottamiseksi, oleskeluluvan myöntämiseksi Suomessa toimiviin yrityksiin kohdistuvien sijoitusten perusteella sekä yritysten tarvitsemien huippuosajien oleskelulupajärjestelmän sujuvoittamiseksi. Valmistelun tukena on toiminut poikkihallinnollinen työryhmä, jossa ovat olleet edustettuina sisäministeriön maahanmuutto-osaston lisäksi työ- ja elinkeinoministeriö, Maahanmuuttovirasto, Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ja Innovaattiorahoituskeskus Tekes.

Hankkeessa arvioitiin tarvittavat lainsäädännönmuutokset ja laadittiin niiden pohjalta suoraan luonnos hallituksen esitykseksi.

Esityksen valmistelun aikana on kuultu laajasti eri sidosryhmiä kuten työmarkkinaosapuolia, yrittäjiä ja viranomaisia. Esitysluonnoksesta pyydetään lisäksi lausunnot seuraavilta tahoilta: valtioneuvoston kanslia, ulkoasiainministeriö, oikeusministeriö, valtiovarainministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, ympäristöministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, sisäministeriön poliisiosasto ja rajavartiolaitos-osasto, oikeuskanslerinvirasto, eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia, korkein hallinto-oikeus, Helsingin hallinto-oikeus, Maahanmuuttovirasto, Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimisto, Etelä-Suomen aluehallintovirasto, Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry, AKAVA ry, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry, Suomen Yrittäjät ry, Kunnallinen työmarkkinalaitos, Suomen Kuntaliitto, Finanssialan keskusliitto, Helsingin seudun kauppakamari, Keskuskauppakamari, Helsingin kaupunki/NEWCO-YritysHelsinki, Oulun kaupunki/BusinessOulu, Neogames Finland, Ohjelmistoyrittäjät ry, Suomen pääomasijoitusyhdistys FVCA ja Aalto-yliopisto.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotuksen perustelut

1.1 Ulkomaalaislaki

3 §. Määritelmät. Pykälän 7 kohdasta elinkeinonharjoittajan oleskeluluvan määritelmä ehdotetaan poistettavaksi laista ja korvattavaksi yrittäjän oleskelulupaa koskevalla määritelmällä.

Pykälän 9 kohdan elinkeinonharjoittajan määritelmä ehdotetaan poistettavaksi laista ja korvattavaksi yrittäjän määritelmällä. Yrittäjä määriteltäisiin viittaamalla toisaalla lainsäädännössä jo olevaan määritelmään, mikä tässä tapauksessa tarkoittaisi yrittäjän eläkelaisissa (1272/2006) säädettyä yrittäjän määritelmää, mutta sitä sovellettaisiin ulkomaalaislaissa soveltuvin osin yrittäjän oleskelulupaan liittyen. Määritelmän muuttaminen olisi perusteltua sen vuoksi, että oleskelulupa olisi mahdollista myöntää ulkomaalaiselle yritystoiminnan harjoittamisen perusteella riippumatta siitä, missä yritysmuodossa hän sitä harjoittaa ja että oleskelulupamenettely ja siihen liittyvät harkinnat olisivat samanlaisia kaikessa yritystoiminnassa.

Yrittäjällä tarkoitettaisiin yrittäjän eläkelain 3 §:n mukaisesti henkilöä, joka tekee ansiotyötä olematta työsuhteessa tai virka- tai muussa julkisoikeudellisessa toimisuhteessa (1 momentti). Yrittäjänä pidettäisiin avoimen yhtiön yhtiömiestä tai muun yhteisön tai yhtymän sellaista osakasta tai yhtiömiestä, joka on henkilökohtaisessa vastuussa yhteisön tai yhtymän velvoitteista ja sitoumuksista (2 momentti). Yrittäjänä pidettäisiin myös osakeyhtiössä johtavassa asemassa työskentelevää osakasta tai muussa yhteisössä johtavassa asemassa työskentelevää henkilöä, jos osakeyhtiön osakas omistaa yksin yli 30 prosenttia yhtiön osakepääomasta tai hänellä on yksin yli 30 prosenttia yhtiön osakkeiden tuottamasta äänimäärästä (3 momentin 1 kohta) tai jos muussa yhteisössä johtavassa asemassa työskentelevällä henkilöllä on vastaava määräämisvalta yhteisössä (3 momentin 3 kohta). Johtavalla asemalla tarkoitettaisiin toimitusjohtajuutta, hallituksen jäsenyyttä tai muuta vastaavaa asemaa tai vastaavaa tosiasiallista määräämisvaltaa osakeyhtiössä tai muussa yhteisössä (4 momentti). Yrittäjän määritelmä pidettäisiin tarkoituksella suppeampana kuin se on yrittäjän eläkelain 3 §:ssä määritelty. Näin määritelmän ulkopuolelle jätettäisiin perheenjäsenet ja lähiomaiset. Yrittäjän oleskelulupaprosessin sujuvuuden kannalta yrittäjän määritelmä on perusteltua pitää mahdollisimman yksinkertaisena ja rajattuna.

Muutos selkiyttäisi yrittäjäasemassa osakeyhtiössä toimivan ulkomaalaisen asemaa. Yrittäjäasemassa omistamassaan osakeyhtiössä toimitusjohtajana toimivalle ulkomaalaiselle ei ole tähän saakka voitu myöntää elinkeinonharjoittajan oleskelulupaa, vaikka hän olisi omistanut yksin koko osakekannan. Käytännössä ulkomaalaislakia on kuitenkin sovellettu joustavasti ja oleskeluluvan on voinut saada työntekijän oleskeluluvan menettelyssä. Oletettavaa on, että osa Suomessa yritystoiminnan harjoittamista harkinneista ulkomaalaisista ei ole tiennyt kyseisestä mahdollisuudesta, mikä on voinut vaikuttaa tarpeettomasti niin sijoittautuspäätökseen kuin yhtiömuodon valintaan. Edellytyksenä työntekijän oleskeluluvan myöntämiselle yrittäjälle on ollut, että ulkomaalaislain 5 luvussa säädetty työntekijän oleskeluluvan edellytykset täyttyvät. Käytännössä tämä on tarkoittanut muun muassa työnantajavelvoitteista huolehtimista ja sitä, että toimeentulo on ollut turvattu ansiotyöstä saatavilla tuloilla. Jälkimmäinen edellytys on merkinnyt, että yrittäjän on pitänyt nostaa yrityksestä itselleen säännöllisesti palkkaa ainakin toimeentuloedellytyksen täyttämiseksi edellytettävän määrän. Muutoksen myötä olisi selkeää, että ulkomaalainen yrittäjä voisi saada oleskeluluvan yritystoiminnan perusteella.

11 §. Maahantulon edellytykset. Pykälän 1 momentin 2 kohdasta poistettaisiin elinkeinonharjoittajan oleskelulupa ja se korvattaisiin yrittäjän oleskeluluvalla.

22.3.luonnos

45 §. *Tilapäisen oleskeluluvan myöntäminen ulkomailla olevalle henkilölle.* Pykälän 1 momentin 2 kohdasta poistettaisiin elinkeinonharjoittaminen ja se korvattaisiin yritystoiminnalla.

47 §. *Jatkuvan oleskeluluvan myöntäminen ulkomailla olevalle henkilölle.* Pykälän 1 momentin 3 kohtaan tehtävä muutos olisi sama kuin 45 §:n kohdalla.

47 g §. *Innovaatorahoituskeskus Tekesin lausunto.* Lakiin lisättäisiin uusi pykälä niin sanotulle kasvuyrittäjälle oleskeluluvan myöntämistä varten annettavasta lausunnosta. Kasvuyrittäjän oleskeluluvan edellytykset eroaisivat ehdotettavasta yrittäjän oleskeluluvasta käytännössä erityisesti siinä, että kasvuyritystoiminnalle on luonteenomaista niin sanottua perinteistä yritystoimintaa suurempi riskinotto ja toiminnan tähtääminen nopeaan kansainväliseen kasvuun. Toiminnan tavoitteena ei siten ole yksinomaan kannattava liiketoiminta, vaan kasvuyritystoimintaan sisältyy käsitteellisesti ajatus nopeaan kansainväliseen kasvuun tähtäämisestä. Tuotteelle tai palvelulle on ominaista innovatiivisuus tai uutuusarvo. Erotuksena niin sanottuun perinteiseen liiketoimintamalliin, tässä tarkoitettulle kasvuyritykselle on tyypillistä myös jatkuva tuotteen tai palvelun mukauttaminen. Esimerkkinä voidaan mainita monet pelialan yritykset, älypuhelimien mobiilisovellukset ja erilaiset internet-pohjaiset palvelut. Sen sijaan esimerkiksi ravintoalalla on vähemmän kasvuyrityksiä.

Pykälän tarkoituksena olisi mahdollistaa kansainvälisten mallien mukaisesti oleskeluluvan myöntäminen kasvuyrittäjälle erityisessä menettelyssä, joka ottaisi huomioon kasvuyrittäjyyteen liittyvät ominaispiirteet. Kuten monessa muussakin maassa, yrityksen liiketoiminnallisen arvioinnin suorittaisi jo ennen oleskeluluvan hakemista oleskelulupaviranomaisen sijaan taho, jolla on muutoinkin toimintansa puolesta syvälinen asiantuntemus kasvuyritystoiminnasta. Suomessa tämä taho olisi luontevimmin Innovaatorahoituskeskus Tekes (jäljempänä *Tekes*), jonka tehtävänä on muun muassa rahoittaa Suomeen rekisteröityjen innovatiivisten yritysten kehityshankkeita. Lausunto olisi siinä suhteessa sitova, että jos ulkomaalaislaissa säädetyt oleskeluluvan yleiset myöntöedellytykset täyttyisivät, Maahanmuuttoviraston olisi myönnettävä oleskelulupa ehdotettavan 47 h §:n nojalla ilman harkintaa liiketoiminnallisesta puolesta. Koska lausunto olisi tällä tavoin sitova, siihen voisi myös hakea muutosta toimivaltaisesta hallinto-oikeudesta samalla tavoin kuin muihinkin Tekesin päätöksiin.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin Tekesin ulkomaalaiselle hakemuksesta annettavasta lausunnosta. Tekes antaisi lausunnon yrityksen liiketoimintamallista suorittamansa arvion perusteella. Lausunto olisi puoltava, jos liiketoimintamalli täyttäisi Tekesin innovatiiviselle yritystoiminnalle annettavan rahoituksen edellytykset.

Tekes suorittaa vastaavanlaisen arvioinnin jo nyt päättäessään rahoituksen myöntämisestä innovatiivisten kasvuyritysten kehityshankkeisiin osana Tekesin Tempo-rahoitusta, joka perustuu lakiin taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä (429/2016), valtioneuvoston asetukseen tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan rahoituksesta (1444/2014) ja näitä täydentävään Tekesin vakiintuneeseen ja julkiseksi tehtyyn käytäntöön. Käytännössä puoltolausunnon saaneiden yrittäjien yritykset voisivat saada Tekesin innovaatiotoimintaan tarkoitettua rahoitusta yrityksen rekisteröinnin ja Suomeen muuttamiseen jälkeen, jos vain sitä hakevat. Puoltolausuntoa varten tehty arviointi helpottaisi käytännössä rahoituspäätöksen tekoa. Puoltolausuntoa ei voida kuitenkaan asettaa riippuvaiseksi kyseisestä rahoituspäätöksestä, koska rahoituksen antaminen edellyttää, että yritys on jo rekisteröity Suomeen ja että yrityksellä on tarvittaessa rahoitukseen vaadittava omarahoitusosuus tilillään. Nämä edellytykset eivät kuitenkaan voi täytyä, jos ulkomaalainen kasvuyrittäjä on vasta muuttamassa Suomeen, koska hän ei voi tällöin ainakaan ilman Suomessa vakituisesti asuvaa yhtiökumppania saada yritystä rekisteröidyksi.

22.3.luonnos

Tukiviranomaisen on aina taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen edellytyksistä säädetyn lain 4 §:n mukaan selvitettävä tuettavan hankkeen kokonaisrahoitus, kannattavuus ja kilpailuvaikutukset. Tukea voidaan myöntää vain hankkeeseen, jolla arvioidaan luotavan tai kehitettävän edellytyksiä yrityksen kannattavaan liiketoimintaan. Nämä asiat arvioitaisiin myös Tekesin puoltolausuntoa varten. Tämän lisäksi Tekes arvioisi, onko yrityksen liiketoimintamalli sellainen, että se täyttäisi kasvuyritykselle myönnettävän rahoituksen edellytykset. Kasvuyritysten osalta on vielä keskeistä, että liiketoimintamallilla arvioidaan olevan edellytykset nopeaan kansainväliseen kasvuun. Tavoitteeseen pääseminen voi vaihdella tuote- tai palvelualoittain sekä tapauskohtaisesti. Keskeistä kuitenkin on, että edellytykset kansainväliseen kasvuun ovat realistiset ja yrityksen liiketoimintamalli perustuu niin sanottuun skaalautuvaan kasvuun eli yrityksen liikevaihdon suunnitellaan kasvavan henkilömäärän kasvua nopeammin. Arvio tehdään samalla tavoin kuin rahoituspäätösten osalta eli tarkastelemalla innovaation uutuusarvoa, kansainvälistä kysyntäpotentiaalia, markkinatilannetta ja markkinaennustetta sekä vastuuhenkilöiden henkilökohtaista kykyä ja osaamista ja muita resursseja. Tekes hyödyntää arvioinnissa tarvittaessa toimitettujen asiakirjojen lisäksi myös muun muassa haastatteluja sekä mahdollisia taustaselvityksiä referenssien kautta.

Pykälässä edellytettäisiin selvyyden vuoksi, että lausuntoa hakeva ulkomaalainen työskentelee tai tulisi työskentelemään itse päätoimisesti kyseisessä yrityksessä ja toimisi siinä yrittäjäasemassa. Tämä on tarpeen siksi, että oleskelulupaperusteen tarkoituksena on edesauttaa juuri kasvuyrittäjien saamista Suomeen. Lausunnon saaja voisi olla esimerkiksi yrityksen toimitusjohtaja tai muu perustajaosakas. Yksittäistä nimikettä keskeisempää olisi, että toiminta yrityksen hyväksi olisi päivittäistä ja ammattimaista erotuksena satunnaisesta harrastustoiminnasta. Lausuntomenettely ei myöskään olisi tarkoitettu työsuhteessa, ilman yritysvastuuta toimiville ulkomaalaisille, vaikka he olisivat mukana yrityksen toiminnassa jo varhaisessa vaiheessa.

Ehdotettavaa menettelyä sovellettaisiin myös, kun ulkomaalainen hakee jatkolupaa tai jos yrityksen liiketoimintamalli muuttuu merkittävästi. Jatkolupaa varten tehtävä arviointi voisi käytännössä olla ensimmäistä vaihetta kevyempi, koska tällöin olisi jo oletettavasti käytössä muitakin tietoja yrityksen tosiasiallisista liiketaloudellisista näkymistä.

47 h §. *Oleskelulupa Tekesin puoltavan lausunnon perusteella.* Lakiin lisättäisiin uusi pykälä, jossa säädettäisiin oleskeluluvan myöntämisestä edellä ehdotettavassa 47 g §:ssä säädetyn Tekesin puoltavan ja voimassaolevan lausunnon perusteella eli niin sanotusta kasvuyrittäjän luvasta. Oleskelulupa olisi ehdotettavan 1 momentin nojalla jatkuva. Lupaa voitaisiin hakea ulkomailta tai vasta Suomessa edellyttäen, että hakija oleskelee Suomessa laillisesti.

Maahanmuuttovirasto myöntäisi oleskeluluvan puoltavan lausunnon perusteella ilman erillistä harkintaa yrityksen liiketoiminnasta. Oleskeluluvan saisi ehdotettavan säännöksen perusteella, jos luvan myöntämiselle ei olisi ulkomaalaislain yleisistä luvan myöntämisen edellytyksistä johtuvia esteitä. Oleskelulupahakemukseen tehtäisiin siten käytännössä kielteinen päätös lähinnä tilanteessa, jossa ulkomaalaisen ei katsota täyttävän ulkomaalaislain 39 §:ssä säädettyä toimeentuloedellytystä tai hänen katsottaisiin muodostavan uhan yleiselle järjestykselle tai turvallisuudelle siten kuin lain 36 §:ssä säädetään.

Alkuvaiheen kasvuyritystoiminnalle on tyypillistä, että yrittäjä ei pysty tai halua nostaa yrityksestä palkkaa, vaan yritystoiminnasta saatavat tuotot ohjataan toiminnan ylläpitämiseen ja kehittämiseen. Tästä syystä olisi tarkoituksenmukaista, että hakijan toimeentulon arvioimiseen sovellettaisiin voimassa olevan lain 39 §:ssä säädettyä yleistä toimeentuloedellytystä. Toisin kuin myönnettäessä oleskelulupa lain 5 luvun perusteella, oleskeluluvan myöntäminen ei edellyttäisi, että hakija saisi riittävän toimeentulon yritystoiminnastaan. Toimeentuloedellytyksen arvioimisessa voitaisiin siten ottaa huomioon myös hakijan muu varallisuus, kuten henkilö-

22.3.luonnos

kohtaiset säästöt. Maahanmuuttovirasto on lakiehdotuksen kirjoitushetkellä pitänyt riittävinä tuloina ja varoina käytännössä noin 1 000 euron suuruisia varoja kuukautta kohden. Oleskeluluvan myöntäminen ei ole tälläkään hetkellä sidottu ehdottomiin tulorajoihin, vaan ne ovat suuntaa-antavia.

Kasvuyrityksissä on yleensä useampi kuin yksi henkilö yrittäjän roolissa, mistä syystä oleskelupa voitaisiin myöntää ehdotettavalla perusteella yhtä useammalle hakijalle edellyttäen, että hakijat on mainittu Tekesin lausunnossa. Muiden yrityksissä työskentelevien henkilöiden tulisi hakea oleskelulupaa työnteon perusteella.

Tekesin puoltava lausunto olisi luvan myöntämisen ehdoton edellytys. Oleskelulupaa kasvuyrittäjyyden perusteella ei siten voitaisi myöntää ilman voimassaolevaa, puoltavaa lausuntoa. Lausunnon hakeminen edeltäisi oleskelulupaprosessia, koska kansainvälisten kokemusten perusteella kaikki yritystoiminnastaan myönteisen arvion saaneet kasvuyrittäjät eivät lopulta hae oleskelulupaa kyseisestä maasta. Tästä syystä pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että Tekesin lausunto on liitettävä hakemukseen. Oleskelulupaa tulisi ehdotettavan 2 momentin nojalla hakea kahden kuukauden kuluessa lausunnon antamisesta. Liiketoimintaa koskeva arviointi tehdään senhetkisen markkinatilanteen perusteella, mistä syystä puoltolausunnon informaatioarvo ei kestä määräämättömästi.

Maahanmuuttovirasto voisi tehdä kielteisen oleskelulupapäätöksen, jos lausunto on kielteinen tai lausuntoa ei ole liitetty hakemukseen.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin vielä selvyuden vuoksi oleskeluluvan myöntämisestä perheenjäsenelle. Myös kasvuyrittäjän perheenjäsenelle voitaisiin myöntää jatkuva oleskelulupa Suomessa tai ulkomailta haettuna, jos lain yleiset edellytykset täyttyvät.

Oleskelulupamenettely olisi sama myös haettaessa jatkolupaa samalla perusteella. Ulkomaalaislain 54 §:n 1 momentin nojalla uusi määräaikainen oleskelulupa myönnetään, jos edellytykset, joiden perusteella ulkomaalaiselle myönnettiin edellinen määräaikainen oleskelulupa, ovat edelleen olemassa.

Oleskelulupa voitaisiin peruuttaa voimassa olevan ulkomaalaislain 58 §:n nojalla, jos oleskeluluvan edellytykset eivät enää täyty. Näin tulisi toimia, jos ilmenee, että ulkomaalainen ei perustakaan hakemuksessa mainittua yritystä tai ei tosiasiallisesti harjoita yritystoimintaa Suomessa. Maahanmuuttovirasto voi tarvittaessa tarkistaa, että oleskeluluvan saanut kasvuyrittäjä on tosiasiallisesti muuttanut Suomeen ja rekisteröinyt yrityksen kaupparekisteriin. Vastaavasti oleskelulupa voitaisiin peruuttaa, jos ulkomaalainen turvautuu toistuvasti toimeentulotukeen eikä siten kykene vastaamaan omasta toimeentulostaan Suomessa. Myös tältä osin on mahdollista tehdä jälkitarkastuksia, jos aihetta epäillä toimeentuloedellytyksen täyttymistä ilmenee. Maahanmuuttovirastolla on oikeus saada tietoja toimeentulotukijärjestelmään turvautumisesta Kansaneläkelaitokselta.

49 §. *Ensimmäisen määräaikaisen oleskeluluvan myöntäminen ilman oleskelulupaa maahan saapuneelle ulkomaalaiselle.* Pykälän 1 momentin 3 kohdasta poistettaisiin elinkeinonharjoittajan oleskelulupa ja se korvattaisiin yrittäjän oleskeluluvalla.

49 a §. *Oleskeluluvan myöntäminen pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskeluluvan toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa saaneelle kolmannen maan kansalaiselle ja hänen perheenjäsenelleen.* Pykälän 3 momentista poistettaisiin maininta elinkeinon harjoittamista varten myönnettävästä elinkeinonharjoittajan oleskeluluvasta ja se korvattaisiin yritystoiminnan harjoittamista varten myönnettävällä yrittäjän oleskeluluvalla.

22.3.luonnos

53 §. Ensimmäisen määräaikaisen oleskeluluvan pituus. Pykälään lisättäisiin uusi 10 momentti. Muutoksen tarkoituksena olisi helpottaa asiantuntijatehtäviin tulevien ulkomaalaisten ja kasvuyrittäjien oleskelulupamenettelyä siten, että ensimmäinen määräaikainen oleskelulupa voitaisiin myöntää pykälän 1 momentissa säädetyistä vuoden pääsäännöstä poiketen suoraan kahdeksi vuodeksi.

Oleskelulupa olisi siten mahdollista myöntää kahdeksi vuodeksi, jos kyse on 77 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettusta yrityksen yli- tai keskijohdon taikka erityisosaamista vaativissa asiantuntijatehtävissä työskentelevästä ulkomaalaisesta. Oleskelulupa olisi mahdollista myöntää kahdeksi vuodeksi myös ulkomaalaiselle kasvuyrittäjälle eli silloin kun oleskelulupa myönnetään ehdotettavan 47 h §:n nojalla.

Oleskelulupa tulisi lähtökohtaisesti myöntää kahdeksi vuodeksi uudessa momentissa tarkoitettulle hakijalle, jotta säännöksen tarkoitus helpottaa oleskelulupamenettelyä toteutuisi mahdollisimman laajassa mittakaavassa. Säännöksen sanamuoto mahdollistaisi kuitenkin oleskeluluvan myöntämisen myös kahta vuotta lyhyemmäksi ajaksi. Tällainen tilanne voisi olla esimerkiksi kahta vuotta lyhyempi työsuhde tai muutoin ilmaistu aikomus oleskella Suomessa kahta vuotta lyhyempi aika. Oleskeluluvan myöntäminen kahdeksi vuodeksi edellyttäisi käytännössä myös, että hakijan matkustusasiakirja on voimassa saman ajan voimassa olevan 1 momentin mukaisesti.

Oleskelulupa olisi mahdollista myöntää kahdeksi vuodeksi myös edellä tarkoitettun ulkomaalaisen perheenjäsenelle. Oleskelulupa voitaisiin myöntää myös kahta vuotta lyhyemmäksi ajaksi, jos esimerkiksi perhe ei pystyisi osoittamaan toimeentuloa koko kahdeksi vuodeksi.

54 §. Jatkoluvan myöntäminen. Pykälän 3 momentista poistettaisiin maininta elinkeinon harjoittamisesta ja se korvattaisiin maininnalla yritystoiminnan harjoittamisella.

60 §. Oleskeluluvan hakeminen. Pykälän 1 momenttia muutettaisiin lisäämällä siihen viittaus ehdotettavaan 47 h §:ään.

60 d §. Biometriset tunnisteet oleskelulupakorttia varten. Pykälää muutettaisiin. Sormenjälkien ottamisesta jatkolupaa haettaessa luovutettaisiin. Pykälän 1 momenttia muutettaisiin siten, että sormenjälkiä ei otettaisi oleskelulupaa haettaessa, vaan ainoastaan ensimmäistä oleskelulupaa, kansainvälistä suojelua tai pysyvää oleskelulupaa haettaessa. Sormenjäljet otettaisiin ehdotettavan 1 momentin nojalla myös, jos edellisten sormenjälkien ottamisesta olisi kulunut 5 vuotta taikka tähän olisi erityinen syy.

Jatkoluvan hakeminen ei edellyttäisi enää lähtökohtaisesti asiakaskäyntiä viranomaisessa, jos hakija panee hakemuksensa vireille sähköisesti, toimittaa myös kasvokuvansa sähköisesti ja hakijan henkilöllisyys on todennettu vahvalla sähköisellä asioinnilla. Käytännössä edellytyksenä on myös, että hakijan aiempia sormenjälkiä voidaan hyödyntää.

Sormenjäljet otettaisiin jatkossakin haettaessa ensimmäistä oleskelulupaa tai kun hakija hakee kansainvälistä suojelua. Ensimmäisellä oleskeluluvalla tarkoitetaan tilannetta, jossa ulkomaalainen saapuu Suomeen ensimmäisen kerran tai oltuaan välissä poissa maasta niin, että lupa ei enää ole ollut voimassa. Sen sijaan sormenjälkiä ei tarvitsisi ottaa, jos ulkomaalainen on ensin oleskellut maassa esimerkiksi opiskelijan oleskeluluvalla ja hakee tämän jälkeen hänelle ensimmäistä työntekijän oleskelulupaa.

Sormenjäljet otettaisiin myös, jos hakija hakee pysyvää oleskelulupaa. Pysyvä oleskelulupa on voimassa toistaiseksi, joten hakijan henkilöllisyys on syytä varmistaa myös sormenjälkitie-

22.3.luonnos

doin. Sormenjäljet otettaisiin myös, jos hakija hakee pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskelulupaa.

Sormenjälkien luettavuus heikkenee ajan myötä, joten lakiin jätettäisiin velvoite ottaa sormenjäljet vähintäänkin joka viides vuosi. Ulkomaalaisella on tällöin yleensä pysyvä oleskelulupa, joten tarvetta oleskeluluvan uusimiselle ei ole. Tällöinkin oleskeluluvan osoitukseksi myönnettävä oleskelukortti on uusittava viiden vuoden välein 60 g §:n perusteella. Hakijan olisi mahdollista tarvittaessa tarkistaa sähköisestä asiointijärjestelmästä, onko hänen annettava sillä kerralla sormenjäljet ja varattava aika henkilökohtaiseen asiointiin.

Lakiin jätettäisiin mahdollisuus ottaa sormenjäljet myös jatkolupavaiheessa. Pääsääntöisesti sormenjälkiä ei kuitenkaan otettaisi, ellei tähän olisi erityistä syytä. Tällainen syy voisi olla esimerkiksi tilanne, jossa Maahanmuuttoviraston on tarpeen varmistaa hakijan henkilöllisyys. Sormenjäljet voisi olla tarpeen ottaa myös, jos Maahanmuuttovirastolla on syytä epäillä, että hakija ei enää oleskele Suomessa. Samoin sormenjäljet voisi olla tarpeen ottaa, jos syntyy epäily, että oleskelulupakortin haltija ei ole sama henkilö, jolle oleskelulupakortti on myönnetty, vaan kortti on esimerkiksi myyty toiselle henkilölle. Sormenjäljet voisi olla tarpeen ottaa myös, jos henkilön epäillään antaneen aiemmassa vaiheessa vääriä tietoja henkilöllisyydestään. Sormenjäljet voitaisiin ottaa myös, jos aiemmin talletetut sormenjäljet osoittautuvat käyttökelvottomaksi. Näin voi olla esimerkiksi, jos kortin sirussa on vikaa tai sormenjälkiä otettaessa on tapahtunut tekninen virhe. Tällöin on myös hakijan etu, että jatkolupakorttiin otetaan sormenjäljet, jotka toimivat. On myös mahdollista, että hakija on etsintäkuulutettu tai viranomaiset haluavat tavoittaa tämän jostain muusta syystä. Sormenjäljet voitaisiin ottaa myös satunnaisina pistotarkistuksina valvonnallisista syistä väärinkäytösten ja viranomaisen välttelyn vähentämiseksi.

Muutoksella ei olisi käytännössä merkitystä unionin kansalaisen perheenjäseneniin, jotka ovat kolmannen maan kansalaisia. Unionin kansalaisen perheenjäsenen oleskelukorttiin sovelletaan voimassaolevan ulkomaalaislain 161 §:n nojalla oleskelulupakortteja koskevaa sääntelyä, mutta unionin kansalaisen perheenjäsenen oleskelukortti myönnetään viideksi vuodeksi. Tämän jälkeen on mahdollista saada pysyvä oleskelukortti, joka rinnastuu pysyvään oleskelulupaan eli sitä varten otetaan sormenjäljet kuten tähänkin asti.

76 §. *Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen osapäätös yrittäjän oleskelulupahakemukseen.* Pykälää muutettaisiin siten, että sen otsikon ja 1 momentin maininnat elinkeinonharjoittajan oleskeluluvasta korvattaisiin maininnalla yrittäjän oleskeluluvasta.

78 §. *Työnteko-oikeus oleskeluluvan nojalla.* Pykälää muutettaisiin siten, että sen 3 momentin 1 kohdasta poistettaisiin maininta ammatinharjoittamisesta. Muutoksen tarkoituksena, että kaikki yrittäjät olisivat työnteko-oikeuden osalta samassa asemassa. Tähän saakka ammatinharjoittajalla ei ole ollut oikeutta tehdä ansiotyötä toisen lukuun edes vähäisessä määrin. Käytännössä muutos tarkoittaisi sitä, että myös ammatinharjoittajat voisivat jatkossa tehdä muuta työtä toisen lukuun. Ammatinharjoittamisen tulisi kuitenkin olla maassa oleskelun pääasiallinen tarkoitus. Näin ollen työnteko-oikeuden käyttäminen muihin töihin ei saisi nousta maassa oleskelun pääasialliseksi tarkoitukseksi, koska tällöin kyse olisi työvoimapoliittisen tarveharkinnan kiertämisestä. Etenkin yritystoiminnan alkuaikoina on ymmärrettävää, että vähäinen määrä työtekoa toisaalla olisi hyväksyttävää, kuten se on ollut voimassa olevan lain perusteella elinkeinonharjoittajan oleskeluluvan haltijalla. Ulkomaalaislain 36 ja 58 § tulisivat sovellettavaksi, jos jo hakemusvaiheessa taikka oleskeluluvan myöntämisen jälkeen havaitaan, että hakijan maassa oleskelun tarkoitus on muu kuin ammatinharjoittajana tapahtuva yritystoiminta.

22.3.luonnos

84 §. *Toimivalta myöntää yrittäjän oleskelulupa.* Pykälää muutettaisiin siten, että sen otsikon ja momenttien maininnat elinkeinonharjoittajan oleskeluluvasta ja elinkeinotoiminnasta korvattaisiin maininnalla yrittäjän oleskeluluvasta ja yrittäjyydellä.

164 §. *Työnteko ja elinkeinon harjoittaminen.* Pykälän viittaus elinkeinonharjoittajan oleskelulupaan muutettaisiin viittaukseksi yrittäjän oleskelulupaan.

190 §. *Valitus.* Pykälää muutettaisiin lisäämällä siihen viittaus Innovaatorahoituskeskus Tekesin lausuntoon, jonka se antaisi ehdotettavaa 47 h §:ää varten. Myös Tekesin päätöstä koskisi muutoksenhakuoikeus.

192 §. *Toimivaltainen hallinto-oikeus.* Pykälän 3 momentin viittaukset elinkeinonharjoittajan oleskelulupaan muutettaisiin viittaukseksi yrittäjän oleskelulupaan.

1.2 Laki ulkomaalaisrekisteristä

3 b §. *Hakemusasioiden osarekisterin sormenjälkitietojen käyttö ja vertaaminen.* Pykälään lisättäisiin uusi 5 momentti. Muutos ulkomaalaisrekisteriä koskevaan sääntelyyn on tarpeen edellä ehdotettavan ulkomaalaislain 60 d §:ää koskevan muutoksen toteuttamiseksi. Muutoksella annettaisiin Maahanmuuttovirastolle oikeus käyttää oleskeluluvan hakijan aiemmin, edellistä oleskelulupaa hakiessaan, antamia sormenjälkiä uuden oleskelulupakortin valmistamista varten. Edellytyksenä olisi, että hakija antaa suostumuksensa hänen aiemmin antamiensa sormenjälkien käyttämiseen uudelleen. Muutos ei merkitsisi oikeutta käyttää sormenjälkiä mihinkään muuhun uuteen tarkoitukseen.

Muutos koskisi myös unionin kansalaisen perheenjäsenen oleskelukortin valmistamista. Käytännössä muutosta ei juuri sovellettaisi unionin kansalaisen perheenjäseniin, koska unionin kansalaisen perheenjäsenen oleskelukortti on voimassa poikkeustapauksia lukuun ottamatta viisi vuotta.

2 Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan mahdollisimman pian lakiehdotuksen hyväksymisestä eduskunnassa. Ehdotettavien lainsäädäntömuutosten täytäntöönpano edellyttää joitakin käytännön toimenpiteitä muun muassa tietojenkäsittelyjärjestelmiin. Tästä syystä täytäntöönpanolle esitetään kuitenkin varattavaksi riittävästi aikaa lakiehdotusten hyväksymisestä. Toimenpiteiden edellyttämä aika tarkentuu lausuntokierroksen aikana.

Ehdotettavan muutoksen myötä kaikki yrittäjän asemassa olevat oleskelulupahakemukset ratkaistaisiin samassa menettelyssä ELY-keskuksessa. Voimassa olevan lain nojalla TE-toimistossa työntekijän oleskelulupamenettelyssä ratkaistaviin yrittäjien oleskelulupahakemuksiin sovellettaisiin tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Tällä vältettäisiin oleskeluluvan myöntämisen edellytysten ja ratkaisevan viranomaisen vaihtuminen hakemuksen ollessa vireillä, mikä voisi myös viivästyttää hakemuksen käsittelyä.

3 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Ulkomaalaisen oikeudesta tulla Suomeen ja oleskella maassa säädetään perustuslain 9 §:n 4 momentin mukaan lailla. Säännöksen esitöiden mukaan sen lähtökohtana on kansainvälisen oikeuden voimassa oleva pääsääntö, jonka mukaan ulkomaalaisella ei ole yleisesti oikeutta asettua toiseen maahan (HE 309/1993 vp, PeVL 23/1998 vp). Perustuslaista ei siksi johdu suoranaisesti erityisiä sisältövaatimuksia kyseiselle lainsäädännölle. Lailla säätämisen vaatimuk-

22.3.luonnos

sesta voidaan kuitenkin johtaa syrjinnän ja mielivallan kiellot samoin kuin vaatimus maahan pääsyssä ja maassa oleskelussa sovellettavien perusteiden ja päätöksentekomenettelyjen sääntelemisestä siten, että oikeusturva toteutuu (PeVL 16/2000 vp). Kaikista ehdotettavista päätöksistä olisi normaali valitusoikeus hallinto-oikeuteen. Valitusoikeus koskisi myös uutta, Teke-sin kasvuyrittäjälle antamaa lausuntoa.

Lailla ei voida mielivaltaisesti asettaa kansalaisia tai kansalaisryhmiä toisia edullisempaan tai epäedullisempaan asemaan. Yhdenvertaisuussäännös ei kuitenkaan edellytä kaikkien samanlaisia kohtelua, elleivät asiaan vaikuttavat olosuhteet ole samanlaisia (PeVL 64/2010 vp). Ulkomaalaisen maahantulon edellytykset ja oleskeluluvan reunaehdot riippuvat jo voimassa olevassa laissa maahantulooperusteesta. Oleskeluoikeutta koskevien tarkempien säännösten määräytyminen maassa oleskelun perusteen mukaan on myös Euroopan unionin maahanmuuttodirektiiveissä hyväksytty lähtökohta. Esimerkiksi oleskeluluvan pituus riippuu jo voimassa olevan lainsäädännön nojalla oleskeluluvan myöntämisen perusteesta.

Perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan jokaisen yksityiselämä, kunnia ja kotirauha on turvattu. Biometrisen tunnusteen kuten sormenjälkien kerääminen, käsittely ja tallettaminen merkitsevät puuttumista yksityiselämän ja henkilötietojen suojaan (PeVL 5/2012 vp). Sormenjälkien ottamista koskevaa ehdotusta on siten syytä arvioida yksityiselämän suojan näkökulmasta. Sormenjälkien ottamista koskeva säädösehdotus merkitsisi, että sormenjäljet otettaisiin harvemmin kuin voimassa olevassa laissa säädetään. Käytännössä sormenjälkiä ei otettaisi enää jatkolupavaiheessa, ellei edellisestä ottamisesta ole kulunut viisi vuotta. Ulkomaalaisrekisteristä annettua lakia (1270/1997) muutettaisiin siten, että se mahdollistaisi aiemman oleskelulupahakemuksen yhteydessä otettujen sormenjälkien käyttämisen uutta oleskelulupakorttia varten sen sijaan, että sormenjäljet otettaisiin hakijalta uudelleen. Muutoksen tarkoituksena ei ole laajentaa oikeutta käyttää sormenjälkien muuhun tarkoitukseen. Ehdotus ei merkitsisi siten heikennystä nykyiseen henkilötietojen suojan tasoon eikä puuttumista hakijoiden yksityiselämään.

Esitys ei sisällä muutosehdotuksia, jotka ovat perusoikeuksien kannalta merkittäviä, ja se voidaan käsitellä perustuslain 72 §:n mukaisessa tavallisessa käsittelyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

ulkomaalaislain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ulkomaalaislain (301/2004) 3 §:n 7 ja 9 kohta, 11, 45, 47, 49, 49 a, 53, 54, 60 ja 60 d §, 70 §:n edellä oleva väliotsikko, 76, 78, 84, 164, 190 ja 192 §, sellaisena kuin niistä ovat 3 §:n 7 kohta ja 84 § laissa 501/2006, 11 § laissa 1214/2013, 47 § osaksi laissa 360/2007, 49 § osaksi laeissa 516/2008 ja 1338/2011, 49 a § laissa 668/2013, 53 § osaksi laeissa 323/2009, 1338/2011, 449/2012 ja 90/2015, 54 § laeissa 34/2006, 449/2012, 93/2015 ja 377/2015, 60 § laeissa 631/2011, 449/2012, 668/2013 ja 501/2016, 60 d § laeissa 675/2015 ja 501/2016, 70 §:n edellä oleva väliotsikko ja 76 § laissa 1218/2013, 78 § laeissa 1218/2013 ja 674/2015, 164 § laissa 360/2007 ja 190 § laeissa 516/2008, 1214/2013, 132/2016 ja 646/2016, sekä
lisätään lakiin uusi 47 g ja 47 h § seuraavasti:

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

7) yrittäjän oleskeluluvalla ulkomaalaiselle, jonka tarkoituksena on yritystoiminnan harjoittaminen, myönnettävää oleskelulupaa, joka myönnetään kaksivaiheisessa menettelyssä siten, että elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus tekee asiassa osapäätöksen ennen Maahanmuuttoviraston päätöstä;

9) yrittäjällä yrittäjän eläkelain (1272/2006) 3 §:n 1 ja 2 momentissa, 3 momentin 1 ja 3 kohdassa ja 4 momentissa määriteltyä henkilöä;

11 §

Maahantulon edellytykset

Ulkomaalaisen maahantulo edellyttää, että:

- 1) hänellä on voimassa oleva vaadittava rajanylitykseen oikeuttava matkustusasiakirja;
- 2) hänellä on voimassa oleva vaadittava viisumi, oleskelulupa taikka työntekijän tai yrittäjän oleskelulupa, jollei Euroopan unionin lainsäädännöstä tai Suomea sitovasta kansainvälisestä sopimuksesta muuta johdu;
- 3) hän pystyy tarvittaessa esittämään asiakirjoja, joilla osoitetaan suunnitellun oleskelun tarkoitus ja edellytykset ja hän pystyy osoittamaan, että hänellä on toimeentuloon tarvittavat varat, kun otetaan huomioon sekä suunnitellun oleskelun kesto että lähtömaahan paluu tai kauttakulkumatka sellaiseen kolmanteen maahan, jonne hänen pääsynsä on varmistettu, tai että hän pystyy laillisesti hankkimaan nämä varat;
- 4) häntä ei ole määrätty maahantulokieltoon; ja

22.3.luonnos

5) hänen ei katsota vaarantavan yleistä järjestystä ja turvallisuutta, kansanterveyttä tai Suomen kansainvälisiä suhteita.

Kolmannen maan kansalaisen maahantuloedellytyksistä jäsenvaltioiden alueella oleskeluun, jonka on tarkoitus kestää enintään 90 päivää minkä hyvänsä 180 päivän jakson aikana, säädetään Schengenin rajasäännöstössä.

Tämän lain 10 luvussa säädetään unionin kansalaisen ja häneen rinnastettavan sekä näiden perheenjäsenien maahantulon edellytyksistä, kun maahantulo perustuu Euroopan unionin säännöksiin vapaasta liikkuvuudesta.

45 §

Tilapäisen oleskeluluvan myöntäminen ulkomailla olevalle henkilölle

Tilapäinen oleskelulupa myönnetään ulkomailla olevalle henkilölle:

- 1) tilapäistä työntekoa varten;
- 2) tilapäistä yritystoimintaa varten;
- 3) opiskelua varten; taikka
- 4) jos on muu erityinen syy luvan myöntämiselle.

Tilapäistä työntekoa varten myönnetään työntekijän oleskelulupa tai muu oleskelulupa. Tilapäistä yritystoiminnan harjoittamista varten myönnetään elinkeinonharjoittajan oleskelulupa. Työntekijän ja yrittäjän oleskeluluvan myöntämisestä säädetään tarkemmin 5 luvussa.

Kun ulkomaalaiselle on myönnetty tilapäinen oleskelulupa, hänen perheenjäsenelleen myönnetään tilapäinen oleskelulupa samaksi ajaksi.

47 §

Jatkuvan oleskeluluvan myöntäminen ulkomailla olevalle henkilölle

Jatkuva oleskelulupa myönnetään ulkomailla olevalle henkilölle:

- 1) jos ulkomaalainen on ollut Suomen kansalainen tai ainakin toinen hänen vanhemmistaan tai yksi hänen isovanhemmistaan on tai on ollut syntyperäinen Suomen kansalainen;
- 2) jatkuvaluonteista työntekoa varten;
- 3) jatkuvaluonteista yritystoimintaa varten; taikka
- 4) kolmansien maiden kansalaisten erityisestä maahanpääsymenettelystä tieteellistä tutkimusta varten annetussa neuvoston direktiivissä 2005/71/EY (tutkijadirektiivi) tarkoitettuna tieteellisen tutkimushankkeen suorittamista varten.

Yritystoiminnan harjoittamista varten myönnetään elinkeinonharjoittajan oleskelulupa. Työntekijän ja yrittäjän oleskeluluvan myöntämisestä säädetään tarkemmin 5 luvussa.

Kun ulkomaalaiselle on myönnetty jatkuva tai pysyvä oleskelulupa, hänen perheenjäsenelleen myönnetään jatkuva oleskelulupa. Kun ulkomaalaiselle on myönnetty 10 luvun mukainen oleskelukortti unionin kansalaisen perheenjäsenenä ja hän on säilyttänyt 161 d tai 161 e §:n perusteella oleskeluoikeutensa henkilökohtaisten perusteidensa nojalla, hänen perheenjäsenelleen myönnetään jatkuva oleskelulupa.

Jatkuvan oleskeluluvan myöntäminen 1 momentin 1 kohdan nojalla ei edellytä, että ulkomaalaisen tai hänen perheenjäsenensä toimeentulo on turvattu.

Kun ulkomaalaiselle on myönnetty jatkuva tai pysyvä oleskelulupa perhesiteen perusteella ja luvan myöntämisen perusteena ollut perheside on katkennut, hänen ulkomailla olevalle perheenjäsenelleen voidaan myöntää jatkuva oleskelulupa edellyttäen, että tämän toimeentulo on turvattu. Päätöksenteossa on kuitenkin otettava huomioon Suomessa jo luvallisesti asuvan henkilön mahdollisuus muuttaa takaisin kotimaahansa tai johonkin muuhun maahan viettämään perhe-elämää, jos perhesiteiden voidaan kokonaisuudessaan katsoa painottuvan sinne.

22.3.luonnos

47 g §

Innovaatorahoituskeskus Tekesin lausunto

Innovaatorahoituskeskus Tekes (jäljempänä *Tekes*) antaa ulkomaalaiselle hakemuksesta puoltavan lausunnon, jos ulkomaalaisen tarkoituksena on toimia päätoimisesti vastuuasemassa sellaisessa Suomeen rekisteröidyssä tai rekisteröitävässä yrityksessä, jonka liiketoimintamalli täyttäisi edellytykset Tekesin innovatiivisille yrityksille annettavasta rahoituksesta.

47 h §

Oleskelulupa Tekesin puoltavan lausunnon perusteella

Jatkuva oleskelulupa Tekesin edellä 47 g §:ssä tarkoitetun puoltavan lausunnon perusteella myönnetään Suomessa tai ulkomailla haettuna, jos yleiset edellytykset oleskeluluvan myöntämiseksi ovat voimassa.

Oleskelulupahakemus on tehtävä kahden kuukauden kuluessa lausunnon antamisesta. Lausunto on liitettävä hakemukseen.

Oleskeluluvan 1 momentin nojalla saaneen ulkomaalaisen perheenjäsenelle myönnetään oleskelulupa Suomessa tai ulkomailla haettuna.

49 §

Ensimmäisen määräaikaisen oleskeluluvan myöntäminen ilman oleskelulupaa maahan saapuneelle ulkomaalaiselle

Ilman oleskelulupaa maahan saapuneelle ulkomaalaiselle myönnetään tilapäinen tai jatkuva oleskelulupa Suomessa, jos edellytykset tällaisen oleskeluluvan myöntämiseksi ulkomailla ovat olemassa ja:

1) ulkomaalainen on ollut Suomen kansalainen tai ainakin toinen hänen vanhemmistaan tai yksi hänen isovanhemmistaan on tai on ollut syntyperäinen Suomen kansalainen;

2) ulkomaalainen on jo ennen Suomeen saapumistaan asunut vähintään kaksi vuotta yhdessä Suomessa asuvan aviopuolisonsa kanssa tai elänyt jatkuvasti vähintään kaksi vuotta yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa Suomessa asuvan henkilön kanssa;

3) työntekijän tai yrittäjän oleskeluluvan myöntämättä jättäminen Suomesta haettuna olisi ulkomaalaisen tai työnantajan kannalta perusteetonta;

4) ulkomaalainen on ennen Suomeen saapumistaan oleskellut toisessa jäsenvaltiossa tutkija-direktiivissä tarkoitetun tieteellisen tutkimuksen suorittamista varten ja hakee Suomessa oleskelulupaa samaan tarkoitukseen taikka on tällaisen henkilön perheenjäsen;

4 a) ulkomaalainen on Euroopan unionin sinisen kortin haltija, joka on ennen Suomeen saapumistaan oleskellut toisessa jäsenvaltiossa vähintään kahdeksantoista kuukauden ajan korkeaa pätevyyttä vaativaa työtä varten ja hakee Suomessa Euroopan unionin sinistä korttia jätettyään hakemuksen viimeistään kuukauden kuluttua maahan saapumisestaan tai on tällaisen henkilön perheenjäsen ja perhe on muodostettu ennen Suomeen tuloa; taikka

5) oleskeluluvan epääminen olisi ilmeisen kohtuutonta.

Oleskelulupa myönnetään tilapäisenä tai jatkuvana samoin perustein kuin vastaava lupa ulkomailla haettuna.

Edellä 1 momentin 2 kohdan säännöstä sovelletaan vastaavasti myös samaa sukupuolta olevien rekisteröityihin parisuhteisiin sekä jatkuvasti yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa elävien samaa sukupuolta olevien parisuhteisiin.

49 a §

Oleskeluluvan myöntäminen pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskeluluvan toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa saaneelle kolmannen maan kansalaiselle ja hänen perheenjäsenelleen

Pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskeluluvan toisessa unionin jäsenvaltiossa saaneelle kolmannen maan kansalaiselle myönnetään määräaikainen oleskelulupa Suomessa tai ulkomailta haettuna:

- 1) taloudellisen toiminnan harjoittamista varten ansiotyössä tai itsenäisenä ammatinharjoittajana;
- 2) opintojen suorittamiseen tai ammattikoulutukseen osallistumista varten; taikka
- 3) muusta syystä.

Oleskelulupa myönnetään tilapäisenä tai jatkuvana ottaen huomioon tarkoitetun oleskelun luonne.

Työntekoa varten myönnetään työntekijän oleskelulupa tai muu oleskelulupa. Yritystoiminnan harjoittamista varten myönnetään yrittäjän oleskelulupa. Työntekijän ja yrittäjän oleskeluluvan myöntämisestä säädetään tarkemmin 5 luvussa.

Kun toisessa unionin jäsenvaltiossa pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskeluluvan saaneelle myönnetään tilapäinen tai jatkuva oleskelulupa, hänen perheenjäsenelleen myönnetään samaksi ajaksi tilapäinen tai jatkuva oleskelulupa Suomessa tai ulkomailta haettuna.

53 §

Ensimmäisen määräaikaisen oleskeluluvan pituus

Ensimmäinen määräaikainen oleskelulupa myönnetään yhdeksi vuodeksi, kuitenkin enintään hakijan matkustusasiakirjan voimassaoloajaksi, jollei oleskelulupaa haeta lyhyemmäksi ajaksi.

Jos oleskelulupa myönnetään perhesiteen perusteella, ei myönnettävän oleskeluluvan voimassaoloaika kuitenkaan saa olla pidempi kuin oleskeluluvan myöntämisen perusteena olevan perheenjäsenen oleskeluluvan voimassaoloaika.

Oleskelulupa voidaan myöntää vuotta lyhyemmäksi tai pidemmäksi ajaksi, jos oleskelulupa myönnetään sellaista oikeustointia tai työtehtävää taikka sellaisia opintoja varten, jotka suoritetaan tiedossa olevan määräajan kuluessa. Määräaikaista oleskelulupaa ei saa kuitenkaan myöntää yli kahdeksi vuodeksi.

Ulkomaalaiselle, joka on ollut Suomen kansalainen tai jonka vanhemmista ainakin toinen tai yksi isovanhemmista on tai on ollut syntyperäinen Suomen kansalainen, määräaikainen oleskelulupa myönnetään neljäksi vuodeksi, jollei sitä haeta lyhyemmäksi ajaksi.

Vieraan valtion diplomaatti- tai konsuliedustuston henkilökuntaan kuuluvalla tai hänen perheenjäsenelleen oleskelulupa voidaan myöntää koko ilmoitetun toimikauden pituiseksi ajaksi.

Ihmiskaupan uhrille ja 52 d §:ssä tarkoitetulle laittomasti maassa oleskelleelle ja työskennelleelle kolmannen maan kansalaiselle oleskelulupa myönnetään vähintään kuudeksi kuukaudeksi ja enintään yhdeksi vuodeksi.

Oleskelulupa pakolaisuuden ja toissijaisen suojelun perusteella myönnetään neljäksi vuodeksi.

Euroopan unionin sininen kortti myönnetään kahdeksi vuodeksi. Jos työsuhde on voimassa tätä lyhyemmän ajan, Euroopan unionin sininen kortti myönnetään työsuhteen voimassaoloajaksi lisättyinä kolmella kuukaudella. Euroopan unionin sinisen kortin haltijan perheenjäsenelle myönnetään oleskelulupa vastaavaksi ajaksi.

22.3.luonnos

Ulkomaalaiselle, joka on todistajansuojeluohjelmasta annetun lain mukaisessa todistajansuojeluohjelmassa, ja ulkomaalaiselle, joka otetaan Suomeen tämän lain 93 §:n nojalla tehdyn valtioneuvoston päätöksen perusteella ja jolle päätetään myöntää jatkuva oleskelulupa 113 §:n 1 momentin perusteella, myönnetään määräaikainen oleskelulupa neljäksi vuodeksi.

Ensimmäinen määräaikainen oleskelulupa voidaan myöntää kahdeksi vuodeksi, jos se myönnetään tämän lain 47 h §:n tai 77 §:n 1 momentin perusteella. Oleskelulupa voidaan myöntää kahdeksi vuodeksi myös, jos se myönnetään tässä momentissa tarkoitetun ulkomaalaisen perheenjäsenelle.

54 §

Jatkoluvan myöntäminen

Uusi määräaikainen oleskelulupa myönnetään, jos edellytykset, joiden perusteella ulkomaalaiselle myönnettiin edellinen määräaikainen oleskelulupa, ovat edelleen olemassa.

Jos ulkomaalainen on saanut oleskeluluvan kansainvälisen suojelun perusteella, uusi määräaikainen oleskelulupa myönnetään, jollei esille tulleiden seikkojen perusteella vaikuta ilmeiseltä, etteivät edellytykset, joiden perusteella ulkomaalaiselle myönnettiin edellinen määräaikainen oleskelulupa, ole edelleen voimassa.

Ulkomaalaiselle, jolle on myönnetty tilapäinen oleskelulupa 45 §:n 1 momentin perusteella työntekoa tai yritystoiminnan harjoittamista varten, myönnetään kahden vuoden yhtäjaksoisen maassa oleskelun jälkeen jatkuva oleskelulupa, jos luvan myöntämisen edellytykset ovat edelleen olemassa.

Ulkomaalaiselle, jolle on myönnetty tilapäinen oleskelulupa 45 §:n 1 momentin 3 kohdan nojalla opiskelua varten, myönnetään tutkinnon suorittamisen jälkeen uusi tilapäinen oleskelulupa työnhakua varten.

Ulkomaalaiselle, jolle on myönnetty tilapäinen oleskelulupa 51 §:n nojalla maasta poistamisen estymisen vuoksi, ihmiskaupan uhrille, jolle on myönnetty tilapäinen oleskelulupa, ja 52 d §:ssä tarkoitetulle laittomasti maassa oleskelleelle ja työskennelleelle kolmannen maan kansalaiselle, jolle on myönnetty tilapäinen oleskelulupa, myönnetään kahden vuoden yhtäjaksoisen maassa oleskelun jälkeen jatkuva oleskelulupa, jos olosuhteet, joiden perusteella edellinen määräaikainen lupa myönnettiin, ovat edelleen voimassa.

Edellä 52 d §:ssä tarkoitetulle kolmannen maan kansalaiselle myönnetyn tilapäisen oleskeluluvan voimassaoloa jatketaan siihen asti kunnes hänelle on maksettu hänelle kuuluvat, perityksi saadut palkkasaatavat.

Uusi määräaikainen oleskelulupa myönnetään uudella perusteella, jos ulkomaalaiselle voitaisiin myöntää ensimmäinen oleskelulupa tällä uudella perusteella. Ulkomaalaiselle, jolle on myönnetty tilapäinen tai jatkuva oleskelulupa perhesiteen perusteella, voidaan myöntää oleskelulupa perhesiteen päätyttyä sillä perusteella, että henkilöllä on kiinteät siteet Suomeen tai että hänen henkilökohtainen tilanteensa on erityisen vaikea puolison häneen tai hänen lapseensa perhesiteen voimassaolon aikana kohdistaman tai hyväksymän väkivallan tai hyväksikäytön vuoksi ja luvan epääminen olisi olosuhteet huomioon ottaen kohtuutonta.

60 §

Oleskeluluvan hakeminen

Ensimmäistä oleskelulupaa on haettava ulkomailla ennen Suomeen saapumista siinä maassa, jossa hakija laillisesti oleskelee. Ensimmäistä oleskelulupaa voidaan kuitenkin 47 h, 49 a, 49 a, 50, 50 a, 51, 52, 52 a ja 52 d §:n perusteella hakea Suomessa.

22.3.luonnos

Jatkolupaa, pysyvää oleskelulupaa ja pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskelulupaa haetaan Suomessa.

Hakemus jätetään Suomessa Maahanmuuttovirastolle. Ensimmäistä oleskelulupaa koskeva hakemus jätetään ulkomailla Suomen edustustolle tai toisen Schengen-valtion edustustolle taikka ulkoiselle palveluntarjoajalle.

Jos ulkoasiainministeriö on luvan myöntävä viranomainen, lupahakemus voidaan jättää ulkoasiainministeriölle hakijan jo saavuttua maahan.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä oleskeluluvan hakemiseen liittyvästä menettelystä.

60 d §

Biometriset tunnisteet oleskelulupakorttia varten

Maahanmuuttovirasto tai Suomen edustusto ottaa ensimmäisen oleskelulupahakemuksen ja poliisi tai rajavartiolaitos kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen jättämisen yhteydessä hakijalta sormenjäljet jokaisesta sormesta oleskelulupakorttia varten. Sormenjäljet otetaan oleskelulupahakemuksen jättämisen yhteydessä myös, jos edellisen oleskelulupakortin, jota varten sormenjäljet on annettu, myöntämisestä on kulunut viisi vuotta tai jos hakija hakee pysyvää oleskelulupaa, pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskelulupaa taikka tähän on erityinen syy.

Sormenjäljet jokaisesta sormesta oleskelulupakorttia varten voi ottaa oleskelulupahakemuksen jättämisen yhteydessä myös toisen Schengen-valtion edustusto tai ulkoinen palveluntarjoaja, jos tehtävän suorittamisesta on sen kanssa sovittu.

Jos sormenjälkien ottaminen on hakemusta jätettäessä tilapäisesti mahdotonta, hakija voidaan velvoittaa kohtuullisen ajan kuluessa täydentämään hakemustaan antamalla sormenjäljet.

Hakijan on liitettävä hakemukseen kasvokuvansa.

5 luku

Työnteko

Työntekijän ja yrittäjän oleskelulupa sekä muu oleskelulupa ansiotyötä varten

76 §

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen osapäätös yrittäjän oleskelulupahakemukseen

Yrittäjän oleskeluluvan myöntäminen perustuu harkintaan, jossa tulee varmistaa, että yritystoiminnalla on kannattavan toiminnan edellytykset.

Ulkomaalaisen toimeentulon on oltava turvattu ansiotyöllä, yritystoiminnalla tai muulla tavalla oleskeluluvan voimassaolon ajan.

78 §

Työnteko-oikeus oleskeluluvan nojalla

Ulkomaalaisella, jolle on myönnetty työntekijän oleskelulupa, on työnteko-oikeus 74 §:ssä määritellyin rajauksin.

Ulkomaalaisella, jolle on myönnetty muu oleskelulupa ansiotyötä varten, on luvan perusteen mukainen työnteko-oikeus. Myös muulla perusteella myönnetyn oleskeluluvan haltijalla on oikeus tehdä 77 §:n 1 momentin 1–5 kohdassa tarkoitettua työtä.

22.3.luonnos

Työnteko-oikeus on lisäksi ulkomaalaisella:

- 1) jolle on myönnetty pysyvä oleskelulupa, 56 a §:n mukainen pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskelulupa tai jatkuva oleskelulupa muulla kuin työnteon perusteella;
- 2) jolle on myönnetty oleskelulupa perhesiteen perusteella;
- 3) jolle on myönnetty tilapäinen oleskelulupa tilapäisen suojelun tai muun humanitaarisen maahanmuuton perusteella;
- 4) jonka oleskelulupa on myönnetty opiskelua varten, jos:
 - a) työ on tutkintoon sisältyvää työharjoittelua tai opintoihin sisältyvän lopputyön tekemistä ansiotyönä;
 - b) työn määrä tasoittuu keskimäärin 25 tuntiin viikossa aikana, jolloin oppilaitoksessa järjestetään varsinaista opetusta; tai
 - c) kokoaikainen työ sijoittuu aikaan, jolloin oppilaitoksessa ei järjestetä varsinaista opetusta;
- 5) jolle on myönnetty tilapäinen oleskelulupa 52 a tai 52 d §:n perusteella;
- 6) jonka oleskelulupa on myönnetty maasta poistumisen estymisen vuoksi 51 §:n perusteella;
- 7) jolle ulkoasiainministeriö on myöntänyt oleskeluluvan edustuston rakennus-, korjaus- tai huoltotyön tekemistä varten.

Tähän pykälään perustuvasta työnteko-oikeudesta on 3 momentin 7 kohdassa tarkoitettua oleskelulupaa lukuun ottamatta tehtävä merkintä ulkomaalaisen oleskeluluvan yhteyteen.

84 §

Toimivalta myöntää yrittäjän oleskelulupa

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ratkaisee yrittäjän oleskeluluvan myöntämiselle 76 §:ssä säädettyjen edellytysten täyttymisen. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ratkaisee, onko yritystoiminta tilapäistä vai jatkuvaa.

Maahanmuuttovirasto myöntää elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen 1 momentin mukaan tekemän myönteisen osapäätöksen jälkeen ulkomaalaiselle yrittäjän oleskeluluvan, jollei 36 §:stä muuta johdu. Maahanmuuttovirasto päättää, onko kyse 49 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettua perusteettomuudesta.

164 §

Työnteko ja yritystoiminnan harjoittaminen

Sillä, jolla on tämän luvun mukainen oleskeluoikeus, on rajoittamaton oikeus tehdä ansiotyötä ilman työntekijän oleskelulupaa ja harjoittaa yritystoimintaa ilman yrittäjän oleskelulupaa.

13 luku

Oikeusturva

190 §

Valitus

Tässä laissa tarkoitettuun Maahanmuuttoviraston, poliisin, rajatarkastusviranomaisen, työvoimatoimiston, Suomen edustuston, opetusministeriön päätökseen ja Innovaatiorahoituskeskus Tekesin lausuntoon saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

192 §

Toimivaltainen hallinto-oikeus

Toimivaltainen käsittelemään 190 §:ssä tarkoitetun valituksen on se hallinto-oikeus, jonka tuomiopiirissä päätöksen tehneen viranomaisen toimialue on tai toimipaikka sijaitsee. Jos päätöksen tehneen viranomaisen toimialue käsittää koko maan, toimivaltainen hallinto-oikeus on se, jonka tuomiopiirin alueella asianosainen asuu.

Perhesiteen perusteella myönnettävää oleskelulupaa koskevassa asiassa toimivaltainen hallinto-oikeus on se, jonka tuomiopiirin alueella valittajana oleva perheenjäsen tai asiassa muutoin kuultava perheenjäsen asuu. Jos tällaisia perheenjäseniä asuu Suomessa eri tuomiopiireissä, toimivaltainen hallinto-oikeus on Helsingin hallinto-oikeus.

Työntekijän ja yrittäjän oleskelulupaa koskevassa asiassa toimivaltainen hallinto-oikeus on se, jonka tuomiopiirin alueella hakija asuu. Jollei hakija asu Suomessa, oleskelulupaa koskevassa asiassa toimivaltainen hallinto-oikeus on Helsingin hallinto-oikeus ja työntekijän oleskelulupaa koskevassa asiassa hallinto-oikeus, jonka tuomiopiirissä hakemuksessa tarkoitetun työnantajan toimipaikka sijaitsee.

Helsingin hallinto-oikeus on toimivaltainen käsittelemään ulkomailla asuvan henkilön valituksen, jollei asiaan 2 tai 3 momentissa tarkoitettuun tavoin liity Suomessa asuvaa henkilöä tai työnantajaa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

2.

Laki

ulkomaalaisrekisteristä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ulkomaalaisrekisteristä annetun lain (1270/1997) 3 b §, sellaisena kuin se on laissa 632/2011, seuraavasti:

3 b §

Hakemusasioiden osarekisterin sormenjälkitietojen käyttö ja vertaaminen

Hakemusasioiden osarekisteriin talletetaan oleskelulupahakemusta, oleskelulupakorttihakemusta ja unionin kansalaisen perheenjäsenen oleskelukorttihakemusta varten otetut sormenjäljet. Sormenjälkiä saa käyttää Maahanmuuttovirasto, poliisi, rajatarkastusviranomainen sekä Suomen edustusto.

Rekisteriin talletettavia sormenjälkiä saa käyttää ainoastaan 2 §:n 2 momentissa säädettyyn tarkoitukseen liittyvien toimivaltuuksien rajoissa oleskelulupakortin aitouden toteamiseksi ja oleskeluluvan haltijan henkilöllisyyden todentamiseksi, ulkomaalaisten maahantuloa ja maastalähtöä sekä oleskelua ja työntekoa koskevien asioiden käsittelyä, päätöksentekoa ja valvontaa varten sekä valtion turvallisuuden suojaamiseksi. Tietojen käyttöön oikeutetulla viranomaisella on oikeus verrata tietoja hakemusasioiden osarekisteriin jo talletettuihin sormenjälkiin sekä muukalaispassien ja pakolaisen matkustusasiakirjojen osarekisterin sormenjälkitietoihin ja henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 3 §:ssä tarkoitettuun hallintoasioiden tietojärjestelmään ulkomaalaislain 131 §:n perusteella talletettuihin sormenjälkiin. Lisäksi tietoja saa maahantulon edellytysten selvittämiseksi verrata henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 2 §:n 3 momentin 9 kohdassa tarkoitettuihin poliisiasiain tietojärjestelmän tuntomerkkietojen sormenjälkiin niiltä osin kuin jo rekisteröidyt sormenjälkitiedot liittyvät rikokseen, josta ankarin säädetty rangaistus on vähintään vuosi vankeutta.

Poliisilla on lisäksi oikeus käyttää hakemusasioiden osarekisteriin talletettuja sormenjälkitietoja siten kuin henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 16 a §:ssä säädetään.

Vertailua varten otettuja tietoja voidaan käyttää vain vertailun ajan, jonka jälkeen ne on välittömästi hävitettävä.

Maahanmuuttovirastolla on lisäksi oikeus käyttää hakemusasioiden osarekisteriin talletettuja sormenjälkitietoja asianomaisen henkilön suostumuksella oleskelulupakortin sekä unionin kansalaisen perheenjäsenen oleskelukortin valmistamista varten.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Hakemukseen, joka on tehty ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa ollutta 3 §:n 7 ja 9 kohtaa.

Helsingissä päivänä kuuta 20

Pääministeri

Juha Sipilä

22.3.luonnos

Sisäministeri Paula Risikko

1.

Laki**ulkomaalaislain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan ulkomaalaislain (301/2004) 3 §:n 7 ja 9 kohta, 11, 45, 47, 49, 49 a, 53, 54, 60 ja 60 d §, 70 §:n edellä oleva väliotsikko, 76, 78, 84, 164, 190 ja 192 §,

sellaisena kuin niistä ovat 3 §:n 7 kohta ja 84 § laissa 501/2006, 11 § laissa 1214/2013, 47 § osaksi laissa 360/2007, 49 § osaksi laeissa 516/2008 ja 1338/2011, 49 a § laissa 668/2013, 53 § osaksi laeissa 323/2009, 1338/2011, 449/2012 ja 90/2015, 54 § laeissa 34/2006, 449/2012, 93/2015 ja 377/2015, 60 § laeissa 631/2011, 449/2012, 668/2013 ja 501/2016, 60 d § laeissa 675/2015 ja 501/2016, 70 §:n edellä oleva väliotsikko ja 76 § laissa 1218/2013, 78 § laeissa 1218/2013 ja 674/2015, 164 § laissa 360/2007 ja 190 § laeissa 516/2008, 1214/2013, 132/2016 ja 646/2016, sekä

lisätään lakiin uusi 47 g ja 47 h § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 §

3 §

Määritelmät

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

Tässä laissa tarkoitetaan:

7) elinkeinonharjoittajan oleskeluluvalla ulkomaalaiselle, jonka tarkoituksena on elinkeinon harjoittaminen, myönnettävää oleskelulupaa, joka myönnetään kaksivaiheisessa menettelyssä siten, että elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus tekee asiassa osapäätöksen ennen Maahanmuuttoviraston päätöstä;

7) **yrittäjän oleskeluluvalla** ulkomaalaiselle, jonka tarkoituksena on **yritystoiminnan** harjoittaminen, myönnettävää oleskelulupaa, joka myönnetään kaksivaiheisessa menettelyssä siten, että elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus tekee asiassa osapäätöksen ennen Maahanmuuttoviraston päätöstä;

9) elinkeinonharjoittajalla henkilöä, joka harjoittaa elinkeinoa tai ammattia omissa nimissään (ammattinharjoittaja) tai on yritys vastuun kannalta tällaiseen henkilöön rinnastettava;

9) **yrittäjällä** *yrittäjän eläkelain (1272/2006) 3 §:n 1 ja 2 momentissa, 3 momentin 1 ja 3 kohdassa ja 4 momentissa määriteltyä henkilöä;*

11 §

Maahantulon edellytykset

Ulkomaalaisen maahantulo edellyttää, että:

1) hänellä on voimassa oleva vaadittava rajanylitykseen oikeuttava matkustusasiakirja;

2) hänellä on voimassa oleva vaadittava viisumi, oleskelulupa taikka työntekijän tai elinkeinonharjoittajan oleskelulupa, jollei Euroopan unionin lainsäädännöstä tai Suomea sitovasta kansainvälisestä sopimuksesta muuta johdu;

3) hän pystyy tarvittaessa esittämään asiakirjoja, joilla osoitetaan suunnitellun oleskelun tarkoitus ja edellytykset ja hän pystyy osoittamaan, että hänellä on toimeentuloon tarvittavat varat, kun otetaan huomioon sekä suunnitellun oleskelun kesto että lähtömaahan paluu tai kauttakulkumatka sellaiseen kolmanteen maahan, jonne hänen pääsynsä on varmistettu, tai että hän pystyy laillisesti hankkimaan nämä varat;

4) häntä ei ole määrätty maahantulokieltoon; ja

5) hänen ei katsota vaarantavan yleistä järjestystä ja turvallisuutta, kansanterveyttä tai Suomen kansainvälisiä suhteita.

Kolmannen maan kansalaisen maahantuloedellytyksistä jäsenvaltioiden alueella oleskeluun, jonka on tarkoitus kestää enintään 90 päivää minkä hyvänsä 180 päivän jakson aikana, säädetään Schengenin rajasäännöstösä.

Tämän lain 10 luvussa säädetään unionin kansalaisen ja häneen rinnastettavan sekä näiden perheenjäsenten maahantulon edellytyksistä, kun maahantulo perustuu Euroopan unionin säännöksiin vapaasta liikkuvuudesta.

45 §

Tilapäisen oleskeluluvan myöntäminen ulkomailla olevalle henkilölle

Tilapäinen oleskelulupa myönnetään ulkomailla olevalle henkilölle:

- 1) tilapäistä työntekoa varten;
- 2) tilapäistä elinkeinonharjoittamista varten;
- 3) opiskelua varten; taikka

11 §

Maahantulon edellytykset

Ulkomaalaisen maahantulo edellyttää, että:

1) hänellä on voimassa oleva vaadittava rajanylitykseen oikeuttava matkustusasiakirja;

2) hänellä on voimassa oleva vaadittava viisumi, oleskelulupa taikka työntekijän tai *yrittäjän* oleskelulupa, jollei Euroopan unionin lainsäädännöstä tai Suomea sitovasta kansainvälisestä sopimuksesta muuta johdu;

3) hän pystyy tarvittaessa esittämään asiakirjoja, joilla osoitetaan suunnitellun oleskelun tarkoitus ja edellytykset ja hän pystyy osoittamaan, että hänellä on toimeentuloon tarvittavat varat, kun otetaan huomioon sekä suunnitellun oleskelun kesto että lähtömaahan paluu tai kauttakulkumatka sellaiseen kolmanteen maahan, jonne hänen pääsynsä on varmistettu, tai että hän pystyy laillisesti hankkimaan nämä varat;

4) häntä ei ole määrätty maahantulokieltoon; ja

5) hänen ei katsota vaarantavan yleistä järjestystä ja turvallisuutta, kansanterveyttä tai Suomen kansainvälisiä suhteita.

Kolmannen maan kansalaisen maahantuloedellytyksistä jäsenvaltioiden alueella oleskeluun, jonka on tarkoitus kestää enintään 90 päivää minkä hyvänsä 180 päivän jakson aikana, säädetään Schengenin rajasäännöstösä.

Tämän lain 10 luvussa säädetään unionin kansalaisen ja häneen rinnastettavan sekä näiden perheenjäsenten maahantulon edellytyksistä, kun maahantulo perustuu Euroopan unionin säännöksiin vapaasta liikkuvuudesta.

45 §

Tilapäisen oleskeluluvan myöntäminen ulkomailla olevalle henkilölle

Tilapäinen oleskelulupa myönnetään ulkomailla olevalle henkilölle:

- 1) tilapäistä työntekoa varten;
- 2) tilapäistä *yritystoimintaa* varten;
- 3) opiskelua varten; taikka
- 4) jos on muu erityinen syy luvan myöntä-

4) jos on muu erityinen syy luvan myöntämiselle.

Tilapäistä työntekoa varten myönnetään työntekijän oleskelulupa tai muu oleskelulupa. Tilapäistä elinkeinon harjoittamista varten myönnetään elinkeinonharjoittajan oleskelulupa. Työntekijän ja elinkeinonharjoittajan oleskeluluvan myöntämisestä säädetään tarkemmin 5 luvussa.

Kun ulkomaalaiselle on myönnetty tilapäinen oleskelulupa, hänen perheenjäsenelleen myönnetään tilapäinen oleskelulupa samaksi ajaksi.

47 §

Jatkuvan oleskeluluvan myöntäminen ulkomailla olevalle henkilölle

Jatkuva oleskelulupa myönnetään ulkomailla olevalle henkilölle:

1) jos ulkomaalainen on ollut Suomen kansalainen tai ainakin toinen hänen vanhemmistaan tai yksi hänen isovanhemmistaan on tai on ollut syntyperäinen Suomen kansalainen;

2) jatkuvaluonteista työntekoa varten;

3) jatkuvaluonteista elinkeinonharjoittamista varten; taikka

4) kolmansien maiden kansalaisten erityisestä maahanpääsymenettelystä tieteellistä tutkimusta varten annetussa neuvoston direktiivissä 2005/71/EY (tutkijadirektiivi) tarkoitettun tieteellisen tutkimushankkeen suorittamista varten.

Jatkuvaluonteista työntekoa varten myönnetään työntekijän oleskelulupa tai muu oleskelulupa. Jatkuvaluonteista elinkeinonharjoittamista varten myönnetään elinkeinonharjoittajan oleskelulupa. Työntekijän ja elinkeinonharjoittajan oleskeluluvan myöntämisestä säädetään tarkemmin 5 luvussa.

Kun ulkomaalaiselle on myönnetty jatkuva tai pysyvä oleskelulupa, hänen perheenjäsenelleen myönnetään jatkuva oleskelulupa. Kun ulkomaalaiselle on myönnetty 10 luvun mukainen oleskelukortti unionin kansalaisen perheenjäsenenä ja hän on säilyttänyt 161 d tai 161 e §:n perusteella oleskeluoikeutensa henkilökohtaisten perusteidensa nojalla, hänen perheenjäsenelleen myönnetään jatkuva oleskelulupa.

Jatkuvan oleskeluluvan myöntäminen 1

miselle.

Tilapäistä työntekoa varten myönnetään työntekijän oleskelulupa tai muu oleskelulupa. Tilapäistä *yrittäjätoiminnan* harjoittamista varten myönnetään elinkeinonharjoittajan oleskelulupa. Työntekijän ja *yrittäjän* oleskeluluvan myöntämisestä säädetään tarkemmin 5 luvussa.

Kun ulkomaalaiselle on myönnetty tilapäinen oleskelulupa, hänen perheenjäsenelleen myönnetään tilapäinen oleskelulupa samaksi ajaksi.

47 §

Jatkuvan oleskeluluvan myöntäminen ulkomailla olevalle henkilölle

Jatkuva oleskelulupa myönnetään ulkomailla olevalle henkilölle:

1) jos ulkomaalainen on ollut Suomen kansalainen tai ainakin toinen hänen vanhemmistaan tai yksi hänen isovanhemmistaan on tai on ollut syntyperäinen Suomen kansalainen;

2) jatkuvaluonteista työntekoa varten;

3) jatkuvaluonteista *yrittäjätoimintaa* varten; taikka

4) kolmansien maiden kansalaisten erityisestä maahanpääsymenettelystä tieteellistä tutkimusta varten annetussa neuvoston direktiivissä 2005/71/EY (tutkijadirektiivi) tarkoitettun tieteellisen tutkimushankkeen suorittamista varten.

Yrittäjätoiminnan harjoittamista varten myönnetään elinkeinonharjoittajan oleskelulupa. Työntekijän ja *yrittäjän* oleskeluluvan myöntämisestä säädetään tarkemmin 5 luvussa.

Kun ulkomaalaiselle on myönnetty jatkuva tai pysyvä oleskelulupa, hänen perheenjäsenelleen myönnetään jatkuva oleskelulupa. Kun ulkomaalaiselle on myönnetty 10 luvun mukainen oleskelukortti unionin kansalaisen perheenjäsenenä ja hän on säilyttänyt 161 d tai 161 e §:n perusteella oleskeluoikeutensa henkilökohtaisten perusteidensa nojalla, hänen perheenjäsenelleen myönnetään jatkuva oleskelulupa.

Jatkuvan oleskeluluvan myöntäminen 1

momentin 1 kohdan nojalla ei edellytä, että ulkomaalaisen tai hänen perheenjäsenensä toimeentulo on turvattu.

Kun ulkomaalaiselle on myönnetty jatkuva tai pysyvä oleskelulupa perhesiteen perusteella ja luvan myöntämisen perusteena ollut perheside on katkennut, hänen ulkomailla olevalle perheenjäsenelleen voidaan myöntää jatkuva oleskelulupa edellyttäen, että tämän toimeentulo on turvattu. Päätöksenteossa on kuitenkin otettava huomioon Suomessa jo luvallisesti asuvan henkilön mahdollisuus muuttaa takaisin kotimaahansa tai johonkin muuhun maahan viettämään perhe-elämää, jos perhesiteiden voidaan kokonaisuudessaan katsoa painottuvan sinne.

(uusi)

momentin 1 kohdan nojalla ei edellytä, että ulkomaalaisen tai hänen perheenjäsenensä toimeentulo on turvattu.

Kun ulkomaalaiselle on myönnetty jatkuva tai pysyvä oleskelulupa perhesiteen perusteella ja luvan myöntämisen perusteena ollut perheside on katkennut, hänen ulkomailla olevalle perheenjäsenelleen voidaan myöntää jatkuva oleskelulupa edellyttäen, että tämän toimeentulo on turvattu. Päätöksenteossa on kuitenkin otettava huomioon Suomessa jo luvallisesti asuvan henkilön mahdollisuus muuttaa takaisin kotimaahansa tai johonkin muuhun maahan viettämään perhe-elämää, jos perhesiteiden voidaan kokonaisuudessaan katsoa painottuvan sinne.

47 g §

Innovaatorahoituskeskus Tekesin lausunto

Innovaatorahoituskeskus Tekes (jäljempänä Tekes) antaa ulkomaalaiselle hakemuksesta puoltavan lausunnon, jos ulkomaalaisen tarkoituksena on toimia päätoimisesti vastuuasemassa sellaisessa Suomeen rekisteröidyssä tai rekisteröitävässä yrityksessä, jonka liiketoimintamalli täyttäisi edellytykset Tekesin innovatiivisille yrityksille annettavasta rahoituksesta.

(uusi)

47 h §

Oleskelulupa Tekesin puoltavan lausunnon perusteella

Jatkuva oleskelulupa Tekesin edellä 47 g §:ssä tarkoitetun puoltavan lausunnon perusteella myönnetään Suomessa tai ulkomailla haettuna, jos yleiset edellytykset oleskeluluvan myöntämiselle ovat voimassa.

Oleskelulupahakemus on tehtävä kahden kuukauden kuluessa lausunnon antamisesta. Lausunto on liitettävä hakemukseen.

Oleskeluluvan 1 momentin nojalla saaneen ulkomaalaisen perheenjäsenelle myönnetään oleskelulupa Suomessa tai ulkomailla haettuna.

Ensimmäisen määräaikaisen oleskeluluvan myöntäminen ilman oleskelulupaa maahan saapuneelle ulkomaalaiselle

Ensimmäisen määräaikaisen oleskeluluvan myöntäminen ilman oleskelulupaa maahan saapuneelle ulkomaalaiselle

Ilman oleskelulupaa maahan saapuneelle ulkomaalaiselle myönnetään tilapäinen tai jatkuva oleskelulupa Suomessa, jos edellytykset tällaisen oleskeluluvan myöntämiseksi ulkomailla ovat olemassa ja:

Ilman oleskelulupaa maahan saapuneelle ulkomaalaiselle myönnetään tilapäinen tai jatkuva oleskelulupa Suomessa, jos edellytykset tällaisen oleskeluluvan myöntämiseksi ulkomailla ovat olemassa ja:

1) ulkomaalainen on ollut Suomen kansalainen tai ainakin toinen hänen vanhemmistaan tai yksi hänen isovanhemmistaan on tai on ollut syntyperäinen Suomen kansalainen;

1) ulkomaalainen on ollut Suomen kansalainen tai ainakin toinen hänen vanhemmistaan tai yksi hänen isovanhemmistaan on tai on ollut syntyperäinen Suomen kansalainen;

2) ulkomaalainen on jo ennen Suomeen saapumistaan asunut vähintään kaksi vuotta yhdessä Suomessa asuvan aviopuolisonsa kanssa tai elänyt jatkuvasti vähintään kaksi vuotta yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa Suomessa asuvan henkilön kanssa;

2) ulkomaalainen on jo ennen Suomeen saapumistaan asunut vähintään kaksi vuotta yhdessä Suomessa asuvan aviopuolisonsa kanssa tai elänyt jatkuvasti vähintään kaksi vuotta yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa Suomessa asuvan henkilön kanssa;

3) työntekijän tai elinkeinonharjoittajan oleskeluluvan myöntämättä jättäminen Suomesta haettuna olisi ulkomaalaisen tai työnantajan kannalta perusteetonta;

3) työntekijän tai *yrittäjän* oleskeluluvan myöntämättä jättäminen Suomesta haettuna olisi ulkomaalaisen tai työnantajan kannalta perusteetonta;

4) ulkomaalainen on ennen Suomeen saapumistaan oleskellut toisessa jäsenvaltiossa tutkijadirektiivissä tarkoitetun tieteellisen tutkimuksen suorittamista varten ja hakee Suomessa oleskelulupaa samaan tarkoitukseen taikka on tällaisen henkilön perheenjäsen;

4) ulkomaalainen on ennen Suomeen saapumistaan oleskellut toisessa jäsenvaltiossa tutkijadirektiivissä tarkoitetun tieteellisen tutkimuksen suorittamista varten ja hakee Suomessa oleskelulupaa samaan tarkoitukseen taikka on tällaisen henkilön perheenjäsen;

4 a) ulkomaalainen on Euroopan unionin sinisen kortin haltija, joka on ennen Suomeen saapumistaan oleskellut toisessa jäsenvaltiossa vähintään kahdeksantoista kuukauden ajan korkeaa pätevyyttä vaativaa työtä varten ja hakee Suomessa Euroopan unionin sinistä korttia jätettyään hakemuksen viimeistään kuukauden kuluttua maahan saapumisestaan tai on tällaisen henkilön perheenjäsen ja perhe on muodostettu ennen Suomeen tuloa; taikka

4 a) ulkomaalainen on Euroopan unionin sinisen kortin haltija, joka on ennen Suomeen saapumistaan oleskellut toisessa jäsenvaltiossa vähintään kahdeksantoista kuukauden ajan korkeaa pätevyyttä vaativaa työtä varten ja hakee Suomessa Euroopan unionin sinistä korttia jätettyään hakemuksen viimeistään kuukauden kuluttua maahan saapumisestaan tai on tällaisen henkilön perheenjäsen ja perhe on muodostettu ennen Suomeen tuloa; taikka

5) oleskeluluvan epääminen olisi ilmeisen kohtuutonta.

5) oleskeluluvan epääminen olisi ilmeisen kohtuutonta.

Oleskelulupa myönnetään tilapäisenä tai jatkuvana samoin perustein kuin vastaava lupa ulkomailta haettuna.

Oleskelulupa myönnetään tilapäisenä tai jatkuvana samoin perustein kuin vastaava lupa ulkomailta haettuna.

Edellä 1 momentin 2 kohdan säännöstä sovelletaan vastaavasti myös samaa sukupuolta olevien rekisteröityihin parisuhteisiin sekä

Edellä 1 momentin 2 kohdan säännöstä sovelletaan vastaavasti myös samaa sukupuolta olevien rekisteröityihin parisuhteisiin sekä

Voimassa oleva laki

jatkuvasti yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa elävien samaa sukupuolta olevien parisuhteisiin.

49 a §

Oleskeluluvan myöntäminen pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskeluluvan toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa saaneelle kolmannen maan kansalaiselle ja hänen perheenjäsenelleen

Pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskeluluvan toisessa unionin jäsenvaltiossa saaneelle kolmannen maan kansalaiselle myönnetään määräaikainen oleskelulupa Suomessa tai ulkomailta haettuna:

1) taloudellisen toiminnan harjoittamista varten ansiotyössä tai itsenäisenä ammatinharjoittajana;

2) opintojen suorittamiseen tai ammattikoulutukseen osallistumista varten; taikka

3) muusta syystä.

Oleskelulupa myönnetään tilapäisenä tai jatkuvana ottaen huomioon tarkoitetun oleskelun luonne.

Työntekoa varten myönnetään työntekijän oleskelulupa tai muu oleskelulupa. Elinkeinoon harjoittamista varten myönnetään elinkeinonharjoittajan oleskelulupa. Työntekijän ja elinkeinonharjoittajan oleskeluluvan myöntämisestä säädetään tarkemmin 5 luvussa.

Kun toisessa unionin jäsenvaltiossa pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskeluluvan saaneelle myönnetään tilapäinen tai jatkuva oleskelulupa, hänen perheenjäsenelleen myönnetään samaksi ajaksi tilapäinen tai jatkuva oleskelulupa Suomessa tai ulkomailta haettuna.

53 §

Ensimmäisen määräaikaisen oleskeluluvan pituus

Ensimmäinen määräaikainen oleskelulupa myönnetään yhdeksi vuodeksi, kuitenkin enintään hakijan matkustusasiakirjan voimassaoloajaksi, jollei oleskelulupaa haeta lyhy-

Ehdotus

jatkuvasti yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa elävien samaa sukupuolta olevien parisuhteisiin.

49 a §

Oleskeluluvan myöntäminen pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskeluluvan toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa saaneelle kolmannen maan kansalaiselle ja hänen perheenjäsenelleen

Pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskeluluvan toisessa unionin jäsenvaltiossa saaneelle kolmannen maan kansalaiselle myönnetään määräaikainen oleskelulupa Suomessa tai ulkomailta haettuna:

1) taloudellisen toiminnan harjoittamista varten ansiotyössä tai itsenäisenä ammatinharjoittajana;

2) opintojen suorittamiseen tai ammattikoulutukseen osallistumista varten; taikka

3) muusta syystä.

Oleskelulupa myönnetään tilapäisenä tai jatkuvana ottaen huomioon tarkoitetun oleskelun luonne.

Työntekoa varten myönnetään työntekijän oleskelulupa tai muu oleskelulupa. *Yritystoiminnan* harjoittamista varten myönnetään *yrittäjän* oleskelulupa. Työntekijän ja *yrittäjän* oleskeluluvan myöntämisestä säädetään tarkemmin 5 luvussa.

Kun toisessa unionin jäsenvaltiossa pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskeluluvan saaneelle myönnetään tilapäinen tai jatkuva oleskelulupa, hänen perheenjäsenelleen myönnetään samaksi ajaksi tilapäinen tai jatkuva oleskelulupa Suomessa tai ulkomailta haettuna.

53 §

Ensimmäisen määräaikaisen oleskeluluvan pituus

Ensimmäinen määräaikainen oleskelulupa myönnetään yhdeksi vuodeksi, kuitenkin enintään hakijan matkustusasiakirjan voimassaoloajaksi, jollei oleskelulupaa haeta lyhy-

emmäksi ajaksi.

Jos oleskelulupa myönnetään perhesiteen perusteella, ei myönnettävän oleskeluluvan voimassaoloaika kuitenkaan saa olla pidempi kuin oleskeluluvan myöntämisen perusteena olevan perheenjäsenen oleskeluluvan voimassaoloaika.

Oleskelulupa voidaan myöntää vuotta lyhyemmäksi tai pidemmäksi ajaksi, jos oleskelulupa myönnetään sellaista oikeustointa tai työtehtävää taikka sellaisia opintoja varten, jotka suoritetaan tiedossa olevan määräajan kuluessa. Määräaikaista oleskelulupaa ei saa kuitenkaan myöntää yli kahdeksi vuodeksi.

Ulkomaalaiselle, joka on ollut Suomen kansalainen tai jonka vanhemmista ainakin toinen tai yksi isovanhemmista on tai on ollut syntyperäinen Suomen kansalainen, määräaikainen oleskelulupa myönnetään neljäksi vuodeksi, jollei sitä haeta lyhyemmäksi ajaksi.

Vieraan valtion diplomaatti- tai konsuliedustuston henkilökuntaan kuuluvalla tai hänen perheenjäsenellään oleskelulupa voidaan myöntää koko ilmoitetun toimikauden pituiseksi ajaksi.

Ihmiskaupan uhrille ja 52 d §:ssä tarkoitettulle laittomasti maassa oleskelleelle ja työskennelleelle kolmannen maan kansalaiselle oleskelulupa myönnetään vähintään kuudeksi kuukaudeksi ja enintään yhdeksi vuodeksi.

Oleskelulupa pakolaisuuden ja toissijaisen suojelun perusteella myönnetään neljäksi vuodeksi.

Euroopan unionin sininen kortti myönnetään kahdeksi vuodeksi. Jos työsuhde on voimassa tätä lyhyemmän ajan, Euroopan unionin sininen kortti myönnetään työsuhteen voimassaoloajaksi lisättynä kolmella kuukaudella. Euroopan unionin sinisen kortin haltijan perheenjäsenelle myönnetään oleskelulupa vastaavaksi ajaksi.

Ulkomaalaiselle, joka on todistajansuojeluohjelmasta annetun lain mukaisessa todistajansuojeluohjelmassa, ja ulkomaalaiselle, joka otetaan Suomeen tämän lain 93 §:n nojalla tehdyn valtioneuvoston päätöksen perusteella ja jolle päätetään myöntää jatkuva oleskelulupa 113 §:n 1 momentin perusteella, myönnetään määräaikainen oleskelulupa neljäksi vuodeksi.

emmäksi ajaksi.

Jos oleskelulupa myönnetään perhesiteen perusteella, ei myönnettävän oleskeluluvan voimassaoloaika kuitenkaan saa olla pidempi kuin oleskeluluvan myöntämisen perusteena olevan perheenjäsenen oleskeluluvan voimassaoloaika.

Oleskelulupa voidaan myöntää vuotta lyhyemmäksi tai pidemmäksi ajaksi, jos oleskelulupa myönnetään sellaista oikeustointa tai työtehtävää taikka sellaisia opintoja varten, jotka suoritetaan tiedossa olevan määräajan kuluessa. Määräaikaista oleskelulupaa ei saa kuitenkaan myöntää yli kahdeksi vuodeksi.

Ulkomaalaiselle, joka on ollut Suomen kansalainen tai jonka vanhemmista ainakin toinen tai yksi isovanhemmista on tai on ollut syntyperäinen Suomen kansalainen, määräaikainen oleskelulupa myönnetään neljäksi vuodeksi, jollei sitä haeta lyhyemmäksi ajaksi.

Vieraan valtion diplomaatti- tai konsuliedustuston henkilökuntaan kuuluvalla tai hänen perheenjäsenellään oleskelulupa voidaan myöntää koko ilmoitetun toimikauden pituiseksi ajaksi.

Ihmiskaupan uhrille ja 52 d §:ssä tarkoitettulle laittomasti maassa oleskelleelle ja työskennelleelle kolmannen maan kansalaiselle oleskelulupa myönnetään vähintään kuudeksi kuukaudeksi ja enintään yhdeksi vuodeksi.

Oleskelulupa pakolaisuuden ja toissijaisen suojelun perusteella myönnetään neljäksi vuodeksi.

Euroopan unionin sininen kortti myönnetään kahdeksi vuodeksi. Jos työsuhde on voimassa tätä lyhyemmän ajan, Euroopan unionin sininen kortti myönnetään työsuhteen voimassaoloajaksi lisättynä kolmella kuukaudella. Euroopan unionin sinisen kortin haltijan perheenjäsenelle myönnetään oleskelulupa vastaavaksi ajaksi.

Ulkomaalaiselle, joka on todistajansuojeluohjelmasta annetun lain mukaisessa todistajansuojeluohjelmassa, ja ulkomaalaiselle, joka otetaan Suomeen tämän lain 93 §:n nojalla tehdyn valtioneuvoston päätöksen perusteella ja jolle päätetään myöntää jatkuva oleskelulupa 113 §:n 1 momentin perusteella, myönnetään määräaikainen oleskelulupa neljäksi vuodeksi.

Ensimmäinen määräaikainen oleskelulupa voidaan myöntää kahdeksi vuodeksi, jos se myönnetään tämän lain 47 h §:n tai 77 §:n 1 momentin perusteella. Oleskelulupa voidaan myöntää kahdeksi vuodeksi myös, jos se myönnetään tässä momentissa tarkoitetun ulkomaalaisen perheenjäsenelle.

54 §

54 §

*Jatkoluvan myöntäminen**Jatkoluvan myöntäminen*

Uusi määräaikainen oleskelulupa myönnetään, jos edellytykset, joiden perusteella ulkomaalaiselle myönnettiin edellinen määräaikainen oleskelulupa, ovat edelleen olemassa.

Jos ulkomaalainen on saanut oleskeluluvan kansainvälisen suojelun perusteella, uusi määräaikainen oleskelulupa myönnetään, jollei esille tulleiden seikkojen perusteella vaikuta ilmeiseltä, etteivät edellytykset, joiden perusteella ulkomaalaiselle myönnettiin edellinen määräaikainen oleskelulupa, ole edelleen voimassa.

Ulkomaalaiselle, jolle on myönnetty tilapäinen oleskelulupa 45 §:n 1 momentin perusteella työntekoa tai elinkeinon harjoittamista varten, myönnetään kahden vuoden yhtäjaksoisen maassa oleskelun jälkeen jatkuva oleskelulupa, jos luvan myöntämisen edellytykset ovat edelleen olemassa.

Ulkomaalaiselle, jolle on myönnetty tilapäinen oleskelulupa 45 §:n 1 momentin 3 kohdan nojalla opiskelua varten, myönnetään tutkinnon suorittamisen jälkeen uusi tilapäinen oleskelulupa työnhakua varten.

Ulkomaalaiselle, jolle on myönnetty tilapäinen oleskelulupa 51 §:n nojalla maasta poistamisen estymisen vuoksi, ihmiskaupan uhrille, jolle on myönnetty tilapäinen oleskelulupa, ja 52 d §:ssä tarkoitetulle laittomasti maassa oleskelleelle ja työskennelleelle kolmannen maan kansalaiselle, jolle on myönnetty tilapäinen oleskelulupa, myönnetään kahden vuoden yhtäjaksoisen maassa oleskelun jälkeen jatkuva oleskelulupa, jos olosuhteet, joiden perusteella edellinen määräaikainen lupa myönnettiin, ovat edelleen voimassa.

Edellä 52 d §:ssä tarkoitetulle kolmannen

Uusi määräaikainen oleskelulupa myönnetään, jos edellytykset, joiden perusteella ulkomaalaiselle myönnettiin edellinen määräaikainen oleskelulupa, ovat edelleen olemassa.

Jos ulkomaalainen on saanut oleskeluluvan kansainvälisen suojelun perusteella, uusi määräaikainen oleskelulupa myönnetään, jollei esille tulleiden seikkojen perusteella vaikuta ilmeiseltä, etteivät edellytykset, joiden perusteella ulkomaalaiselle myönnettiin edellinen määräaikainen oleskelulupa, ole edelleen voimassa.

Ulkomaalaiselle, jolle on myönnetty tilapäinen oleskelulupa 45 §:n 1 momentin perusteella työntekoa tai *yrittäjätoiminnan* harjoittamista varten, myönnetään kahden vuoden yhtäjaksoisen maassa oleskelun jälkeen jatkuva oleskelulupa, jos luvan myöntämisen edellytykset ovat edelleen olemassa.

Ulkomaalaiselle, jolle on myönnetty tilapäinen oleskelulupa 45 §:n 1 momentin 3 kohdan nojalla opiskelua varten, myönnetään tutkinnon suorittamisen jälkeen uusi tilapäinen oleskelulupa työnhakua varten.

Ulkomaalaiselle, jolle on myönnetty tilapäinen oleskelulupa 51 §:n nojalla maasta poistamisen estymisen vuoksi, ihmiskaupan uhrille, jolle on myönnetty tilapäinen oleskelulupa, ja 52 d §:ssä tarkoitetulle laittomasti maassa oleskelleelle ja työskennelleelle kolmannen maan kansalaiselle, jolle on myönnetty tilapäinen oleskelulupa, myönnetään kahden vuoden yhtäjaksoisen maassa oleskelun jälkeen jatkuva oleskelulupa, jos olosuhteet, joiden perusteella edellinen määräaikainen lupa myönnettiin, ovat edelleen voimassa.

Edellä 52 d §:ssä tarkoitetulle kolmannen

maan kansalaiselle myönnetyn tilapäisen oleskeluluvan voimassaoloa jatketaan siihen asti kunnes hänelle on maksettu hänelle kuuluvat, perityksi saadut palkkasaatavat.

Uusi määräaikainen oleskelulupa myönnetään uudella perusteella, jos ulkomaalaiselle voitaisiin myöntää ensimmäinen oleskelulupa tällä uudella perusteella. Ulkomaalaiselle, jolle on myönnetty tilapäinen tai jatkuva oleskelulupa perhesiteen perusteella, voidaan myöntää oleskelulupa perhesiteen päätyttyä sillä perusteella, että henkilöllä on kiinteät siset Suomeen tai että hänen henkilökohtainen tilanteensa on erityisen vaikea puolison häneen tai hänen lapseensa perhesiteen voimassaolon aikana kohdistaman tai hyväksymän väkivallan tai hyväksikäytön vuoksi ja luvan epääminen olisi olosuhteet huomioon ottaen kohtuutonta.

60 §

Oleskeluluvan hakeminen

Ensimmäistä oleskelulupaa on haettava ulkomailla ennen Suomeen saapumista siinä maassa, jossa hakija laillisesti oleskelee. Ensimmäistä oleskelulupaa voidaan kuitenkin 49, 49 a, 50, 50 a, 51, 52, 52 a ja 52 d §:n perusteella hakea Suomessa.

Jatkolupaa, pysyvää oleskelulupaa ja pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskelulupaa haetaan Suomessa.

Hakemus jätetään Suomessa Maahanmuuttovirastolle. Ensimmäistä oleskelulupaa koskeva hakemus jätetään ulkomailla Suomen edustustolle tai toisen Schengen-valtion edustustolle taikka ulkoiselle palveluntarjoajalle.

Jos ulkoasiainministeriö on luvan myöntävä viranomainen, lupahakemus voidaan jättää ulkoasiainministeriölle hakijan jo saavuttua maahan.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä oleskeluluvan hakemiseen liittyvästä menettelystä.

maan kansalaiselle myönnetyn tilapäisen oleskeluluvan voimassaoloa jatketaan siihen asti kunnes hänelle on maksettu hänelle kuuluvat, perityksi saadut palkkasaatavat.

Uusi määräaikainen oleskelulupa myönnetään uudella perusteella, jos ulkomaalaiselle voitaisiin myöntää ensimmäinen oleskelulupa tällä uudella perusteella. Ulkomaalaiselle, jolle on myönnetty tilapäinen tai jatkuva oleskelulupa perhesiteen perusteella, voidaan myöntää oleskelulupa perhesiteen päätyttyä sillä perusteella, että henkilöllä on kiinteät siset Suomeen tai että hänen henkilökohtainen tilanteensa on erityisen vaikea puolison häneen tai hänen lapseensa perhesiteen voimassaolon aikana kohdistaman tai hyväksymän väkivallan tai hyväksikäytön vuoksi ja luvan epääminen olisi olosuhteet huomioon ottaen kohtuutonta.

60 §

Oleskeluluvan hakeminen

Ensimmäistä oleskelulupaa on haettava ulkomailla ennen Suomeen saapumista siinä maassa, jossa hakija laillisesti oleskelee. Ensimmäistä oleskelulupaa voidaan kuitenkin 47 h, 49, 49 a, 50, 50 a, 51, 52, 52 a ja 52 d §:n perusteella hakea Suomessa.

Jatkolupaa, pysyvää oleskelulupaa ja pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskelulupaa haetaan Suomessa.

Hakemus jätetään Suomessa Maahanmuuttovirastolle. Ensimmäistä oleskelulupaa koskeva hakemus jätetään ulkomailla Suomen edustustolle tai toisen Schengen-valtion edustustolle taikka ulkoiselle palveluntarjoajalle.

Jos ulkoasiainministeriö on luvan myöntävä viranomainen, lupahakemus voidaan jättää ulkoasiainministeriölle hakijan jo saavuttua maahan.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä oleskeluluvan hakemiseen liittyvästä menettelystä.

60 d §

Biometriset tunnisteet oleskelulupakorttia varten

Maahanmuuttovirasto tai Suomen edustusto ottaa oleskelulupahakemuksen ja poliisi tai rajavartiolaitos kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen jättämisen yhteydessä hakijalta sormenjäljet jokaisesta sormesta oleskelulupakorttia varten.

Sormenjäljet jokaisesta sormesta oleskelulupakorttia varten voi ottaa oleskelulupahakemuksen jättämisen yhteydessä myös toisen Schengen-valtion edustusto tai ulkoinen palveluntarjoaja, jos tehtävän suorittamisesta on sen kanssa sovittu.

Jos sormenjälkien ottaminen on hakemusta jätettäessä tilapäisesti mahdotonta, hakija voidaan velvoittaa kohtuullisen ajan kuluessa täydentämään hakemustaan antamalla sormenjäljet.

Hakijan on liitettävä hakemukseen kasvokuvansa.

5 luku

Työnteko

Työntekijän ja elinkeinonharjoittajan oleskelulupa sekä muu oleskelulupa ansiotyötä varten

76 §

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen osapäätös elinkeinonharjoittajan oleskelulupahakemukseen

Elinkeinonharjoittajan oleskeluluvan myöntäminen perustuu harkintaan, jossa tulee varmistaa, että elinkeinotoiminnalla on

60 d §

Biometriset tunnisteet oleskelulupakorttia varten

Maahanmuuttovirasto tai Suomen edustusto ottaa *ensimmäisen* oleskelulupahakemuksen ja poliisi tai rajavartiolaitos kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen jättämisen yhteydessä hakijalta sormenjäljet jokaisesta sormesta oleskelulupakorttia varten. *Sormenjäljet otetaan oleskelulupahakemuksen jättämisen yhteydessä myös, jos edellisen oleskelulupakortin, jota varten sormenjäljet on annettu, myöntämisestä on kulunut viisi vuotta tai jos hakija hakee pysyvää oleskelulupaa, pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskelulupaa taikka tähän on erityinen syy.*

Sormenjäljet jokaisesta sormesta oleskelulupakorttia varten voi ottaa oleskelulupahakemuksen jättämisen yhteydessä myös toisen Schengen-valtion edustusto tai ulkoinen palveluntarjoaja, jos tehtävän suorittamisesta on sen kanssa sovittu.

Jos sormenjälkien ottaminen on hakemusta jätettäessä tilapäisesti mahdotonta, hakija voidaan velvoittaa kohtuullisen ajan kuluessa täydentämään hakemustaan antamalla sormenjäljet.

Hakijan on liitettävä hakemukseen kasvokuvansa.

5 luku

Työnteko

*Työntekijän ja **yrittäjän** oleskelulupa sekä muu oleskelulupa ansiotyötä varten*

76 §

*Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen osapäätös **yrittäjän** oleskelulupahakemukseen*

Yrittäjän oleskeluluvan myöntäminen perustuu harkintaan, jossa tulee varmistaa, että *yrittäjätoiminnalla* on kannattavan toiminnan

Voimassa oleva laki

tettua oleskelulupaa lukuun ottamatta tehtävä merkintä ulkomaalaisen oleskeluluvan yhteyteen.

84 §

Toimivalta myöntää elinkeinonharjoittajan oleskelulupa

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ratkaisee elinkeinonharjoittajan oleskeluluvan myöntämiselle 76 §:ssä säädettyjen edellytysten täyttymisen. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ratkaisee, onko elinkeinonharjoittaminen tilapäistä vai jatkuvaa.

Maahanmuuttovirasto myöntää elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen 1 momentin mukaan tekemän myönteisen osapäätöksen jälkeen ulkomaalaiselle elinkeinonharjoittajan oleskeluluvan, jollei 36 §:stä muuta johdu. Maahanmuuttovirasto päättää, onko kyse 49 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetusta perusteettomuudesta.

164 §

Työnteko ja elinkeinon harjoittaminen

Sillä, jolla on tämän luvun mukainen oleskeluoikeus, on rajoittamaton oikeus tehdä ansiotyötä ilman työntekijän oleskelulupaa ja harjoittaa elinkeinoa ilman elinkeinonharjoittajan oleskelulupaa.

13 luku

Oikeusturva

190 §

Valitus

Tässä laissa tarkoitettuun Maahanmuuttoviraston, poliisin, rajatarkastusviranomaisen, työvoimatoimiston, Suomen edustuston ja opetusministeriön päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Ehdotus

tettua oleskelulupaa lukuun ottamatta tehtävä merkintä ulkomaalaisen oleskeluluvan yhteyteen.

84 §

*Toimivalta myöntää **yrittäjän** oleskelulupa*

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ratkaisee **yrittäjän** oleskeluluvan myöntämiselle 76 §:ssä säädettyjen edellytysten täyttymisen. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ratkaisee, onko *yrittystoiminta* tilapäistä vai jatkuvaa.

Maahanmuuttovirasto myöntää elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen 1 momentin mukaan tekemän myönteisen osapäätöksen jälkeen ulkomaalaiselle **yrittäjän** oleskeluluvan, jollei 36 §:stä muuta johdu. Maahanmuuttovirasto päättää, onko kyse 49 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetusta perusteettomuudesta.

164 §

*Työnteko ja **yrittystoiminnan** harjoittaminen*

Sillä, jolla on tämän luvun mukainen oleskeluoikeus, on rajoittamaton oikeus tehdä ansiotyötä ilman työntekijän oleskelulupaa ja harjoittaa *yrittystoimintaa* ilman **yrittäjän** oleskelulupaa.

13 luku

Oikeusturva

190 §

Valitus

Tässä laissa tarkoitettuun Maahanmuuttoviraston, poliisin, rajatarkastusviranomaisen, työvoimatoimiston, Suomen edustuston, opetusministeriön päätökseen ja *Innovaatio- ja tutkimuskeskus Tekesin* lausuntoon saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

192 §

Toimivaltainen hallinto-oikeus

Toimivaltainen käsittelemään 190 §:ssä tarkoitetun valituksen on se hallinto-oikeus, jonka tuomiopiirissä päätöksen tehneen viranomaisen toimialue on tai toimipaikka sijaitsee. Jos päätöksen tehneen viranomaisen toimialue käsittää koko maan, toimivaltainen hallinto-oikeus on se, jonka tuomiopiirin alueella asianosainen asuu.

Perhesiteen perusteella myönnettävää oleskelulupaa koskevassa asiassa toimivaltainen hallinto-oikeus on se, jonka tuomiopiirin alueella valittajana oleva perheenjäsen tai asiaansa muutoin kuultava perheenjäsen asuu. Jos tällaisia perheenjäseniä asuu Suomessa eri tuomiopiireissä, toimivaltainen hallinto-oikeus on Helsingin hallinto-oikeus.

Työntekijän ja elinkeinonharjoittajan oleskelulupaa koskevassa asiassa toimivaltainen hallinto-oikeus on se, jonka tuomiopiirin alueella hakija asuu. Jollei hakija asu Suomessa, *elinkeinonharjoittajan* oleskelulupaa koskevassa asiassa toimivaltainen hallinto-oikeus on Helsingin hallinto-oikeus ja työntekijän oleskelulupaa koskevassa asiassa hallinto-oikeus, jonka tuomiopiirissä hakemuksessa tarkoitettun työnantajan toimipaikka sijaitsee.

Helsingin hallinto-oikeus on toimivaltainen käsittelemään ulkomailla asuvan henkilön valituksen, jollei asiaan 2 tai 3 momentissa tarkoitettu tavoin liity Suomessa asuvaa henkilöä tai työnantajaa.

192 §

Toimivaltainen hallinto-oikeus

Toimivaltainen käsittelemään 190 §:ssä tarkoitetun valituksen on se hallinto-oikeus, jonka tuomiopiirissä päätöksen tehneen viranomaisen toimialue on tai toimipaikka sijaitsee. Jos päätöksen tehneen viranomaisen toimialue käsittää koko maan, toimivaltainen hallinto-oikeus on se, jonka tuomiopiirin alueella asianosainen asuu.

Perhesiteen perusteella myönnettävää oleskelulupaa koskevassa asiassa toimivaltainen hallinto-oikeus on se, jonka tuomiopiirin alueella valittajana oleva perheenjäsen tai asiaansa muutoin kuultava perheenjäsen asuu. Jos tällaisia perheenjäseniä asuu Suomessa eri tuomiopiireissä, toimivaltainen hallinto-oikeus on Helsingin hallinto-oikeus.

Työntekijän ja *yrittäjän* oleskelulupaa koskevassa asiassa toimivaltainen hallinto-oikeus on se, jonka tuomiopiirin alueella hakija asuu. Jollei hakija asu Suomessa, oleskelulupaa koskevassa asiassa toimivaltainen hallinto-oikeus on Helsingin hallinto-oikeus ja työntekijän oleskelulupaa koskevassa asiassa hallinto-oikeus, jonka tuomiopiirissä hakemuksessa tarkoitettun työnantajan toimipaikka sijaitsee.

Helsingin hallinto-oikeus on toimivaltainen käsittelemään ulkomailla asuvan henkilön valituksen, jollei asiaan 2 tai 3 momentissa tarkoitettu tavoin liity Suomessa asuvaa henkilöä tai työnantajaa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

2.

Laki

ulkomaalaisrekisteristä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ulkomaalaisrekisteristä annetun lain (1270/1997) 3 b §, sellaisena kuin se on laissa 632/2011, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

3 b §

Hakemusasioiden osarekisterin sormenjälkitietojen käyttö ja vertaaminen

Hakemusasioiden osarekisteriin talletetaan oleskelulupahakemusta, oleskelulupakorttihakemusta ja unionin kansalaisen perheenjäsenen oleskelukorttihakemusta varten otetut sormenjäljet. Sormenjälkiä saa käyttää Maahanmuuttovirasto, poliisi, rajatarkastusviranomaisena sekä Suomen edustusto.

Rekisteriin talletettavia sormenjälkiä saa käyttää ainoastaan 2 §:n 2 momentissa säädettyyn tarkoitukseen liittyvien toimivaltuuksien rajoissa oleskelulupakortin aitouden toteuttamiseksi ja oleskeluluvan haltijan henkilöllisyyden todentamiseksi, ulkomaalaisten maahantulon ja maastalähtöä sekä oleskelua ja työntekoa koskevien asioiden käsittelyä, päätöksentekoa ja valvontaa varten sekä valtion turvallisuuden suojaamiseksi. Tietojen käyttöön oikeutetulla viranomaisella on oikeus verrata tietoja hakemusasioiden osarekisteriin jo talletettuihin sormenjälkiin sekä muukalaispassien ja pakolaisen matkustusasiakirjojen osarekisterin sormenjälkitietoihin ja henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 3 §:ssä tarkoitettuun hallintoasioiden tietojärjestelmään ulkomaalaislain 131 §:n perusteella talletettuihin sormenjälkiin. Lisäksi tietoja saa maahantulon edellytysten selvittämiseksi verrata henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 2 §:n 3 momentin 9 kohdassa tarkoitettuihin poliisiasiain tietojärjestelmän tuntomerkkietojen sormenjälkiin niiltä osin kuin jo rekisteröidyt sormenjälkitiedot liittyvät rikokseen, josta ankarin säädetty rangaistus on vähin-

Ehdotus

3 b §

Hakemusasioiden osarekisterin sormenjälkitietojen käyttö ja vertaaminen

Hakemusasioiden osarekisteriin talletetaan oleskelulupahakemusta, oleskelulupakorttihakemusta ja unionin kansalaisen perheenjäsenen oleskelukorttihakemusta varten otetut sormenjäljet. Sormenjälkiä saa käyttää Maahanmuuttovirasto, poliisi, rajatarkastusviranomaisena sekä Suomen edustusto.

Rekisteriin talletettavia sormenjälkiä saa käyttää ainoastaan 2 §:n 2 momentissa säädettyyn tarkoitukseen liittyvien toimivaltuuksien rajoissa oleskelulupakortin aitouden toteuttamiseksi ja oleskeluluvan haltijan henkilöllisyyden todentamiseksi, ulkomaalaisten maahantulon ja maastalähtöä sekä oleskelua ja työntekoa koskevien asioiden käsittelyä, päätöksentekoa ja valvontaa varten sekä valtion turvallisuuden suojaamiseksi. Tietojen käyttöön oikeutetulla viranomaisella on oikeus verrata tietoja hakemusasioiden osarekisteriin jo talletettuihin sormenjälkiin sekä muukalaispassien ja pakolaisen matkustusasiakirjojen osarekisterin sormenjälkitietoihin ja henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 3 §:ssä tarkoitettuun hallintoasioiden tietojärjestelmään ulkomaalaislain 131 §:n perusteella talletettuihin sormenjälkiin. Lisäksi tietoja saa maahantulon edellytysten selvittämiseksi verrata henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 2 §:n 3 momentin 9 kohdassa tarkoitettuihin poliisiasiain tietojärjestelmän tuntomerkkietojen sormenjälkiin niiltä osin kuin jo rekisteröidyt sormenjälkitiedot liittyvät rikokseen, josta ankarin säädetty rangaistus on vähin-

Voimassa oleva laki

tään vuosi vankeutta.

Poliisilla on lisäksi oikeus käyttää hakemusioiden osarekisteriin talletettuja sormenjälkitietoja siten kuin henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 16 a §:ssä säädetään.

Vertailua varten otettuja tietoja voidaan käyttää vain vertailun ajan, jonka jälkeen ne on välittömästi hävitettävä.

Ehdotus

tään vuosi vankeutta.

Poliisilla on lisäksi oikeus käyttää hakemusioiden osarekisteriin talletettuja sormenjälkitietoja siten kuin henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 16 a §:ssä säädetään.

Vertailua varten otettuja tietoja voidaan käyttää vain vertailun ajan, jonka jälkeen ne on välittömästi hävitettävä.

Maahanmuuttovirastolla on lisäksi oikeus käyttää hakemusioiden osarekisteriin talletettuja sormenjälkitietoja asianomaisen henkilön suostumuksella oleskelulupakortin sekä unionin kansalaisen perheenjäsenen oleskelukortin valmistamista varten.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

Hakemukseen, joka on tehty ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa ollutta 3 §:n 7 ja 9 kohtaa.
